

Δίκτυο Καταγραφής
Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Ετήσια Έκθεση
2023

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας
Ετήσια Έκθεση 2023

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	5
I. Ανάλυση γενικών χαρακτηριστικών καταγεγραμμένων επιθέσεων.....	6
II. Ανάλυση των καταγραφών.....	15
Α. Επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών.....	15
Β. Επιθέσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής ή θρησκείας.....	17
Γ. Επιθέσεις κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+.....	18
Δ. Περιστατικά με την εμπλοκή ένστολων και άλλων δημόσιων λειτουργών.....	19
III. Καταγγελίες και αντίδραση των Αρχών.....	20
Α. Ανάλυση στοιχείων του Δικτύου.....	20
Β. Αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από την Πολιτεία.....	21
Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΣΡΜ) - Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού.....	24
IV. Συστάσεις προς την Πολιτεία.....	28
Προς Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας.....	28
Α. Συντονισμός ως προς την υποστήριξη και προστασία θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων.....	28
Β. Παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών κατά του ρατσισμού, του συστήματος καταγραφής ρατσιστικών εγκλημάτων και υποστήριξης των θυμάτων ρατσιστικής βίας.....	28
Προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.....	29
Α. Διαχείριση του ρατσιστικού εγκλήματος.....	29
Β. Προστασία και υποστήριξη των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων.....	29
Γ. Παρακολούθηση και αξιολόγηση του συστήματος καταγραφής ρατσιστικών εγκλημάτων.....	30
Δ. Αντιμετώπιση της αστυνομικής βίας με ρατσιστικό κίνητρο.....	30
Προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και τις Εισαγγελικές και Δικαστικές αρχές.....	31
Α. Διαχείριση του ρατσιστικού εγκλήματος.....	31
Β. Προστασία και υποστήριξη των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων.....	31

Γ. Παρακολούθηση και αξιολόγηση του συστήματος καταγραφής ρατσιστικών εγκλημάτων.....	31
Προς το Υπουργείο Υγείας και τους Ιατρικούς Συλλόγους.....	32
Προς το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου.....	32
Προς το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.....	33
Προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.....	33
Προς το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών.....	34
Προς τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης.....	34
V. Ταυτότητα και Λειτουργία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας.....	35
Α. Ιστορικό Πλαίσιο.....	35
Β. Ταυτότητα του Δικτύου.....	35
Γ. Μεθοδολογία.....	36

Περίληψη

Η παρούσα έκθεση αποτελεί τη δωδέκατη κατά σειρά ετήσια έκθεση του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας [εφεξής «Δίκτυο»] και παρουσιάζει την ποσοτική και ποιοτική ανάλυση περιστατικών ρατσιστικής βίας, και άλλων μορφών βίας και παρενοχλητικών συμπεριφορών υποκινούμενων από προκαταλήψεις¹, που καταγράφηκαν από τα μέλη του Δικτύου κατά το έτος 2023. Το Δίκτυο δημιουργήθηκε στα μέσα του έτους 2011 από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR), με τη συμμετοχή φορέων της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο τη συστηματική καταγραφή πράξεων βίας με ρατσιστικό κίνητρο και την τεκμηρίωση των σχετικών ποσοτικών και ποιοτικών τάσεων του φαινομένου. Σήμερα, το Δίκτυο έχει 55 μέλη², τα οποία συνεχίζουν να καταγράφουν περιστατικά ρατσιστικής βίας που συντελούνται σε βάρος προσώπων ή περιουσιών, τα οποία προσέρχονται στις υπηρεσίες τους³.

Κατά το 2023, 18 μέλη και οι συντονιστές του Δικτύου κατέγραψαν μέσω συνεντεύξεων με τα θύματα, 158 περιστατικά ρατσιστικής βίας, από τα οποία στα 89 στοχοποιήθηκαν μετανάστες, πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο, σε 1 περιστατικό στοχοποιήθηκε Έλληνας πολίτης από πολίτη τρίτης χώρας, σε 5 περιστατικά στοχοποιήθηκαν Ρομά Έλληνες πολίτες, σε 1 περιστατικό διαπράχθηκε βανδαλισμός σε μνημείο του Ολοκαυτώματος, σε 1 ακόμη περιστατικό στοχοποιήθηκε άτομο με βάση την αναπηρία, ενώ σε 61 περιστατικά στοχοποιήθηκαν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Με βάση τα ευρήματα από τις εν λόγω καταγραφές, αλλά και ευρύτερα από

1. Το Δίκτυο καταγράφει περιστατικά με βάση το άρθρο 82Α του Ποινικού Κώδικα. Αναλυτικότερα, καταγράφει εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές εις βάρος ατόμων, τα οποία στοχοποιούνται λόγω εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, χρώματος, θρησκευτικής προέλευσης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, χαρακτηριστικών φύλου ή αναπηρίας. Παράλληλα, καταγράφονται εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές σε βάρος των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή όσων ατόμων προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και στοχοποιούνται λόγω αυτής της ιδιότητας.
2. Αίτημα, Αλληλεγγύη Solidarity Now, Αντιγόνη-Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, Αντιρατσιστικό Παρατηρητήριο Πανεπιστημίου Αιγαίου, Άρσις-Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, Γιατροί του Κόσμου, Διεθνής Αμνηστία, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών, «Ελληνική Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»- Πλειάδες, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών, Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου, Θετική Φωνή, Ιατρική Παρέμβαση, Κάριτας Αθήνας, Κάριτας Ελλάς, Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών «Διοτίμα», Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ», ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ-Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, Κίνηση Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών/-στριών (Πάτρα), Κόσμος χωρίς Πολέμους και Βία, ΛΑΘΡΑ; Επιτροπή αλληλεγγύης στους πρόσφυγες Χίου, ΜΕΤΑδραση, Οικογένειες Ουράνιο Τόξο, Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών, Ομάδα Νομικών για την Υπεράσπιση των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών (Θεσσαλονίκη), Ομοφυλοφιλική και Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας (ΟΛΚΕ), Σύλλογος Ενωμένων Αφγανών, Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδας, Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών, Φάρος του Κόσμου, Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, Act Up Hellas, ASANTE, Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας, Generation 2.0 RED, HIAS Ελλάδας, HumanRights360, Melissa Network, PRAKSIS, A21, Σημείο | για τη μελέτη και την αντιμετώπιση της ακροδεξιάς, Αλληλεγγύη Λέσβου AMKE, Steps, Legal Centre Lesvos, Aegean Migrant Solidarity | Christian Peacemaker Teams, ΕΛΛΑΝ ΠΙΑΣΣΕ, International Rescue Committee (IRC), Κέντρο Έρευνας Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Κρίσεων-ΚΕΚΑΚ, Thessaloniki Pride, I Have Rights.
3. Αναλυτικότερες πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα, τον ορισμό και τη μεθοδολογία τους Δικτύου στις σελίδες 35-37.

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

τις τάσεις που το Δίκτυο παρατηρεί τα τελευταία έτη, οι βασικές τάσεις που διαπιστώνονται είναι η έντονη και συνεχής ρατσιστική βία στα σύνορα της χώρας αλλά και ευρύτερα από τις τάσεις που το Δίκτυο παρατηρεί τα τελευταία έτη, κυρίως κατά προσφύγων και μεταναστών, η συστηματική ρατσιστική βία και οι ρατσιστικές συμπεριφορές από εκπροσώπους του κράτους, ιδίως από εκπροσώπους σωμάτων ασφαλείας κατά ατόμων από σχεδόν όλες τις στοχοποιούμενες κοινότητες (τα τελευταία έξι χρόνια το 40-60% των περιστατικών αφορούν στοχοποίηση από ένστολους), καθώς και η ευρεία στοχοποίηση θυμάτων στο πλαίσιο της καθημερινότητάς τους, με σημαντικότερες την ενδοσχολική και ενδο-οικογενειακή ρατσιστική βία. Επιπλέον, το Δίκτυο διαπιστώνει για μια ακόμη χρονιά τη συνεχιζόμενη υποαναφορικότητα στα περιστατικά ρατσιστικής βίας, όπως άλλωστε προκύπτει και από το σύνολο των καταγραφών του Δικτύου τα τελευταία έτη. Με βάση τη σχετική ανάλυση των καταγραφών του Δικτύου για το 2023, αλλά και των σχετικών τάσεων των προηγούμενων ετών, σημαντικός αριθμός θυμάτων δεν προβαίνει στην καταγγελία από φόβο για δευτερογενή θυματοποίηση ή επαναθυματοποίηση⁴. Προκειμένου να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των θυμάτων και των στοχοποιούμενων κοινοτήτων ευρύτερα προς τις Αρχές, το Δίκτυο επισημαίνει την ανάγκη άμεσης αντιμετώπισης της δευτερογενούς θυματοποίησης και εν γένει της βίας από εκπροσώπους της Πολιτείας καθώς και προτεραιοποίησης από την πλευρά των αρμόδιων Αρχών της δημιουργίας ενός αποτελεσματικού συστήματος υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων ρατσιστικής βίας. Ευρύτερα, το Δίκτυο υπενθυμίζει πως η απόδοση δικαιοσύνης αποτελεί κομβικό σημείο για την αποκατάσταση του τραύματος των πολιτών που βιώνουν απρόκλητη βία υποκινούμενη από προκαταλήψεις αλλά και της σχέσης εμπιστοσύνης τους με το κράτος δικαίου. Η απόδοση δικαιοσύνης είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος ώστε να σταλεί ένα ξεκάθαρο μήνυμα κατά της ατιμωρησίας τόσο στους φερόμενους ως δράστες, όσο και ευρύτερα στο κοινωνικό σύνολο, και να διασφαλιστεί η κοινωνική ειρήνη.

I. Ανάλυση γενικών χαρακτηριστικών καταγεγραμμένων επιθέσεων

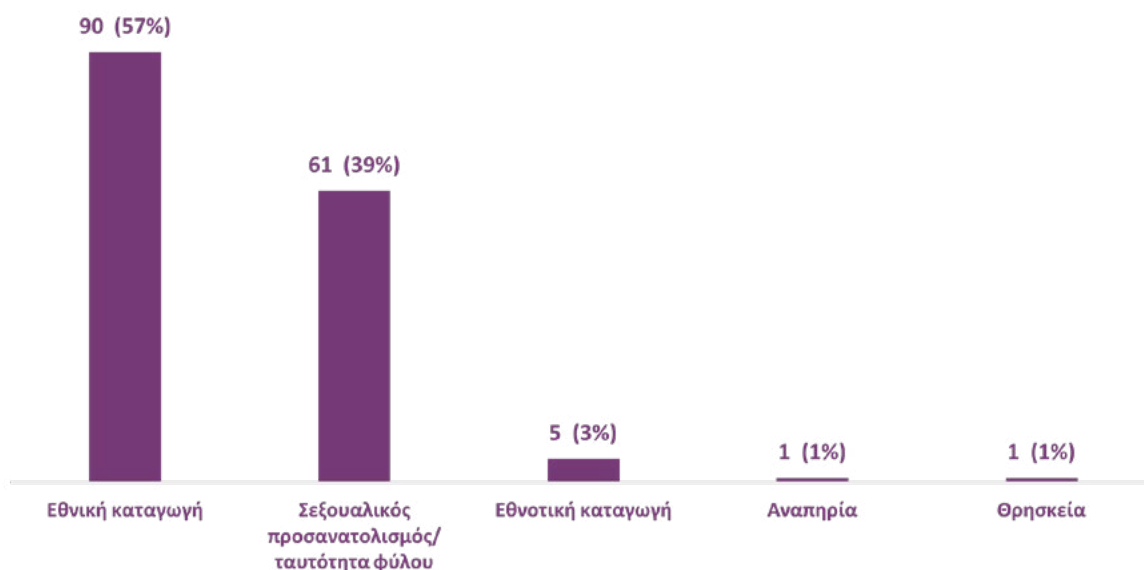
Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2023, το Δίκτυο κατέγραψε μέσω συνεντεύξεων με τα θύματα 158 περιστατικά ρατσιστικής βίας. Σε 89 περιστατικά στοχοποιήθηκαν μετανάστες, πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο, λόγω εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή χρώματος, σε κάποια από αυτά σε συνδυασμό με άλλους λόγους στοχοποίησης όπως ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα φύλου ή/και η αναπηρία (διατομιακή στοχοποίηση). Σε 1 περιστατικό στοχοποιήθηκε Έλληνας πολίτης από πολίτη τρίτης χώρας, στη βάση της εθνικής καταγωγής, όπως δήλωσε το θύμα. Σε 5 περιστατικά στοχοποιήθηκαν Έλληνες Ρομά πολίτες στη βάση της εθνοτικής καταγωγής. Σε 1 περιστατικό διαπράχθηκε βανδαλισμός σε μνημείο του Ολοκαυτώματος. Σε 1 περιστατικό στοχοποιήθηκε άτομο με βάση την αναπηρία. Τέλος, σε 61 περιστατικά στοχοποιή-

---

4. Η δευτερογενής θυματοποίηση, αν και δεν περιορίζεται μόνο σε αυτό, περιλαμβάνει τη μη μεταχείριση του θύματος με σεβασμό, την αντιεπαγγελματική προσέγγιση του θύματος και κάθε είδους διάκριση εις βάρος του θύματος από φορείς, υπηρεσίες και άτομα. Η επαναθυματοποίηση αναφέρεται στο πλαίσιο στο οποίο το θύμα βιώνει ξανά βία.

θηκαν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα και έκφραση φύλου. Σε κάποια από αυτά τα περιστατικά τα θύματα στοχοποιήθηκαν τόσο με βάση τη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητά τους όσο και στο πλαίσιο της αναπηρίας (διατομεακή στοχοποίηση).

Διάγραμμα 1: Κύριος λόγος στοχοποίησης

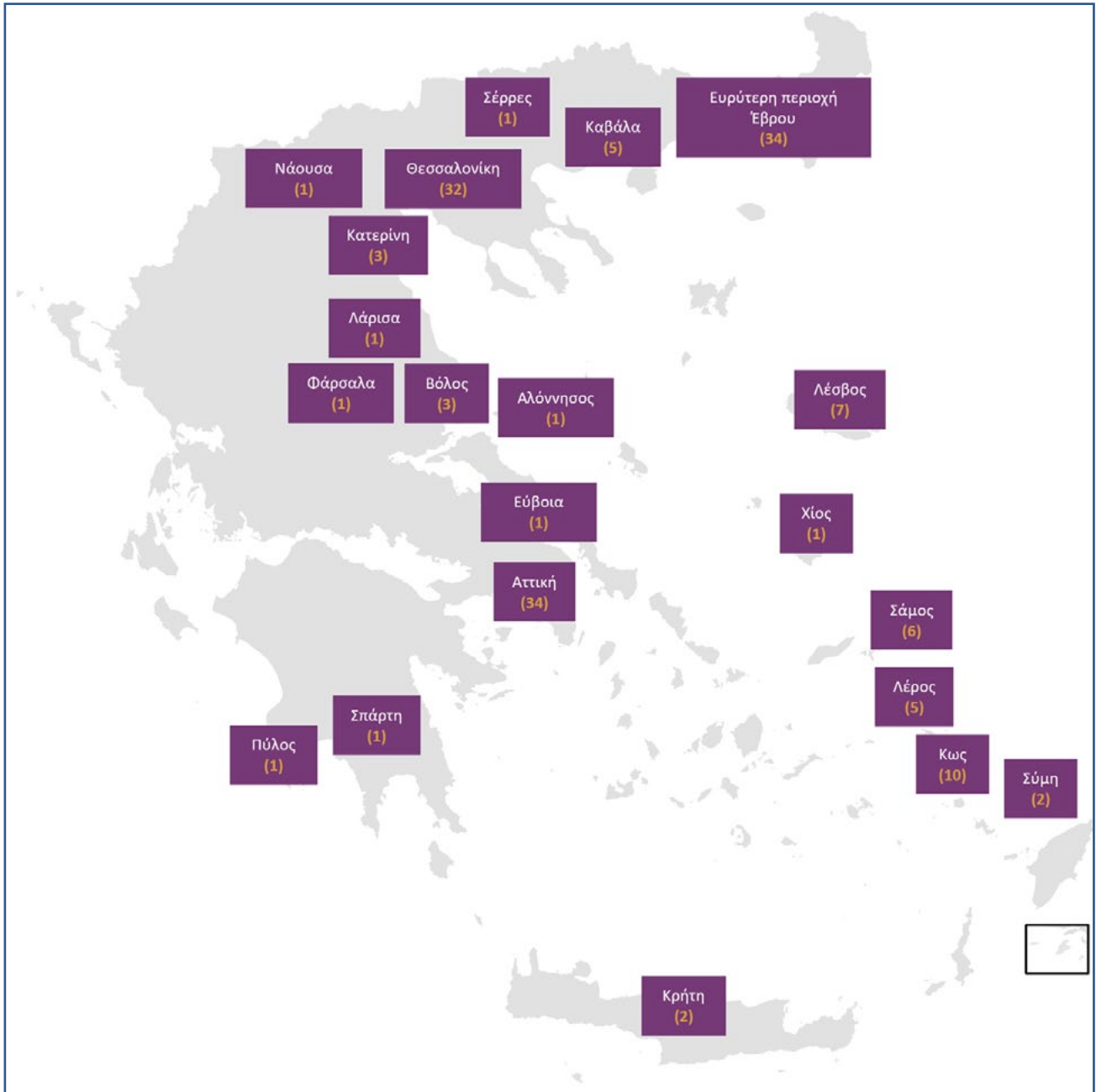

Γεωγραφική διασπορά: 34 περιστατικά έλαβαν χώρα στην Αττική, κυρίως σε περιοχές πλησίον του κέντρου της Αθήνας, αλλά και σε άλλες περιοχές, όπως στον Πειραιά. Στην υπόλοιπη επικράτεια, καταγράφηκαν 32 περιστατικά στη Θεσσαλονίκη, 34 στην ευρύτερη περιοχή του Έβρου, 10 στην Κω, 7 στη Λέσβο, 6 στη Σάμο, 5 στη Λέρο και 1 στη Χίο. Επίσης, καταγράφηκαν 5 περιστατικά στην Καβάλα, 3 στο Βόλο και αντίστοιχα στην Κατερίνη, 2 στην Κρήτη και αντίστοιχα στη Σύμη καθώς και από 1 περιστατικό στην Αλόνησσο, στη Λάρισα, στη Νάουσα, στην Εύβοια, στις Σέρρες, στη Σπάρτη, στην Πύλο και στα Φάρσαλα.

Χώρος τέλεσης: 40 περιστατικά έλαβαν χώρα σε δημόσιο χώρο (δρόμος, πάρκο, πλατεία κλπ.), 34 περιστατικά έλαβαν χώρα στα σύνορα της χώρας, 22 περιστατικά έλαβαν χώρα σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης ή Κέντρα Κράτησης, 14 περιστατικά εντός οικίας των θυμάτων, 10 περιστατικά έλαβαν χώρα σε καταστήματα/επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, 10 επίσης περιστατικά συνέβησαν μέσω διαδικτύου ή τηλεφώνου, 6 περιστατικά έλαβαν χώρα στον εργασιακό χώρο των θυμάτων, 5 περιστατικά έλαβαν χώρα σε λιμάνι ή αεροδρόμιο, επίσης 5 περιστατικά συνέβησαν σε Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (ΜΜΜ), 4 περιστατικά έλαβαν χώρα σε αστυνομικά τμήματα, 4 περιστατικά επίσης σε σχολείο ή πανεπιστήμιο, 2 περιστατικά σε νοσοκομείο. Τέλος, 1 περιστατικό έλαβε χώρα σε δασική έκταση και 1 περιστατικό συνέβη σε χώρο προσφυγικής/μεταναστευτικής κοινότητας.

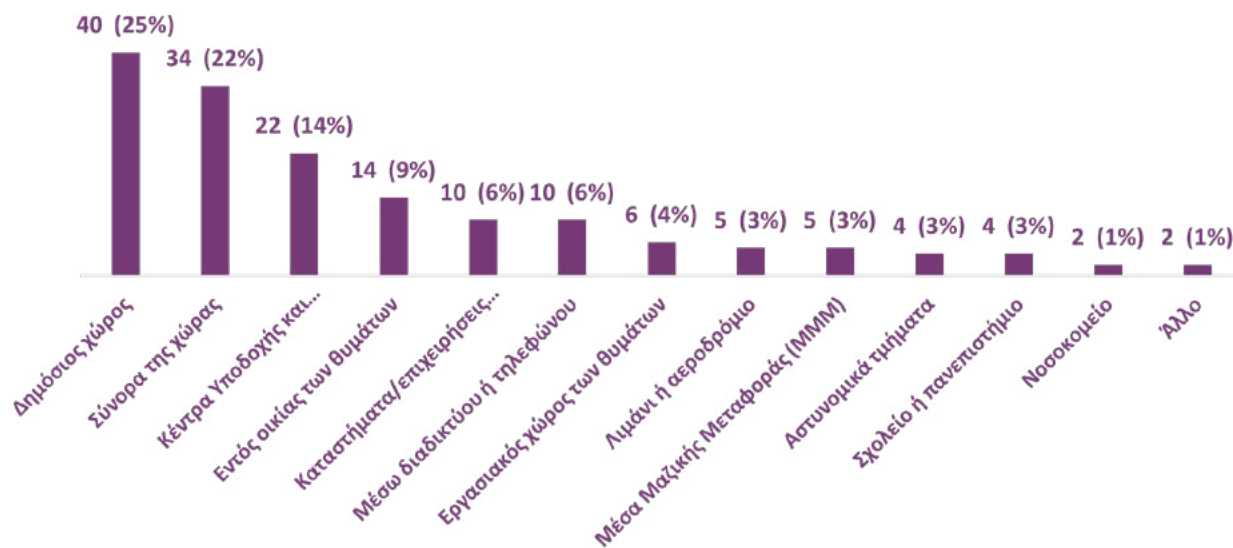
Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Χάρτης: Γεωγραφική διασπορά

Διάγραμμα 2: Χώρος τέλεσης περιστατικών

Θύματα:

Σε 95 από τα 158 περιστατικά διαπιστώνεται μεικτού τύπου βία, εμπεριέχοντας λεκτική (π.χ. εξύβριση, απειλές), σωματική βία (π.χ. σωματικές βλάβες) ή/και φθορά ξένης περιουσίας (π.χ. κλοπή). Καταγράφηκε επίσης 1 ανθρωποκτονία, 9 περιστατικά με άσκηση σωματικής βίας, 26 με λεκτική βία, 5 με φθορά ξένης περιουσίας, καθώς και 22 περιστατικά κατά τα οποία τελέστηκαν άλλου τύπου ρατσιστικές συμπεριφορές.

Σε 112 περιστατικά τα θύματα ήταν άνδρες, μεταξύ αυτών και τρανς άνδρες, σε 32 περιστατικά ήταν γυναίκες, μεταξύ αυτών και τρανς γυναίκες, σε 4 περιστατικά τα θύματα αυτοπροσδιορίζονται ως μη-δυσδικά άτομα, σε 1 περιστατικό το θύμα αυτοπροσδιορίζεται ως gender queer και σε 1 ακόμη το θύμα αυτοπροσδιορίζεται ως gender fluid⁵. Σε 5 περιστατικά θυματοποιήθηκαν γυναίκες και άνδρες.

Σε 50 περιστατικά μεταξύ των θυμάτων εντοπίζονται ανήλικοι, ενώ σε 54 περιστατικά τα θύματα ανήκουν

5. Ο όρος "gender queer" αναφέρεται ευρύτερα σε άτομα που δεν προσδιορίζονται από τους δυαδικούς κανόνες φύλου (αρσενικό-θηλυκό). Τα άτομα που προσδιορίζονται ως "gender queer" μπορεί να είναι μη δυαδικά, gender non-conforming, agender, pangender, genderfluid ή να έχουν άλλη ταυτότητα φύλου. Ο όρος «μη-δυσδικά άτομα» (φυλοδιαφορετικά) αναφέρεται σε άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου δεν προσδιορίζεται από την δυαδική νόρμα «άνδρας- γυναίκα». Ο όρος "gender fluid" αναφέρεται σε ένα άτομο του οποίου η ταυτότητα φύλου αλλάζει με την πάροδο του χρόνου. Ένα gender fluid άτομο μπορεί να ταυτιστεί ως οποιοδήποτε φύλο, ή ως συνδυασμός φύλων, σε κάθε δεδομένη στιγμή του χρόνου. Η ταυτότητα φύλου των gender fluid ατόμων μπορεί να αλλάξει τυχαία ή ανάλογα με τις διαφορετικές περιστάσεις που εκτίθεται το άτομο.

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

στην ηλικιακή ομάδα 18-25 ετών. Σε 24 περιστατικά στοχοποιήθηκαν άτομα μεταξύ 26-30 ετών, σε 17 περιστατικά στοχοποιήθηκαν άτομα 31-40 ετών, σε 7 περιστατικά στοχοποιήθηκαν άτομα 41-50 ετών και σε 3 περιστατικά στοχοποιήθηκαν άτομα άνω των 50.

Δράστες:

Από το σύνολο των περιστατικών, στα 128 οι δράστες ήταν άνδρες, στα 15 ήταν γυναίκες, ενώ σε 9 περιστατικά τα θύματα αναγνωρίζουν μεικτές ομάδες δραστών, με άνδρες και γυναίκες.

Σε 8 περιστατικά ανάμεσα στους δράστες εντοπίζονται ανήλικοι, ενώ το ηλικιακό εύρος των δραστών είναι από 15 ετών έως 65.

Κατά δήλωση των θυμάτων, οι δράστες είναι στη συντριπτική τους πλειονότητα Έλληνες (134 περιστατικά). Καταγράφονται, επίσης, 7 περιστατικά στα οποία οι δράστες είχαν μεικτή εθνικότητα, συμπεριλαμβανομένων Ελλήνων, Αλβανών και άλλων εθνικοτήτων, καθώς και 9 περιστατικά στα οποία οι δράστες ήταν αλλοδαποί, οι οποίοι στοχοποίησαν ομοεθνείς τους λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή εθνοτικής καταγωγής.

Σε 69 περιστατικά τα θύματα αναγνωρίζουν τους δράστες ως πολίτες, σε 63 τα θύματα δήλωσαν ότι οι δράστες ήταν ένστολοι, σε 11 δήλωσαν ότι ήταν δημόσιοι υπάλληλοι. Επιπλέον, σε 6 περιστατικά οι δράστες ήταν εργοδότες. Σε 5 περιστατικά οι θύτες αναγνωρίστηκαν ως μέλη ομάδων που ασκούν ρατσιστική βία. Τέλος, σε 4 περιστατικά η ιδιότητα των δραστών είναι μεικτή, δηλαδή σε 2 τα θύματα δηλώνουν ως δράστες πολίτες και ένστολους, ενώ σε ακόμα 2 τα θύματα δηλώνουν ότι οι δράστες ήταν ένστολοι και άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι.

Σε 91 περιστατικά συμμετείχαν περισσότεροι του ενός δράστες, σε 18 περιστατικά τα θύματα δήλωσαν ότι οι δράστες συμμετείχαν ξανά σε περιστατικό βίας.

Διάγραμμα 3: Ιδιότητα δραστών

Μοτίβα:

Με βάση τις καταγραφές που περιήλθαν σε γνώση του Δικτύου για το έτος αναφοράς της έκθεσης σε συνδυασμό με τις τάσεις που διαπιστώθηκαν τα προηγούμενα έτη, τα βασικά συμπεράσματα που αναδεικνύονται σχετικά με τα μοτίβα επιθέσεων είναι τα εξής:

Μεγάλη γεωγραφική διασπορά των καταγραφών περιστατικών ρατσιστικής βίας: Πάνω από 60 περιστατικά καταγράφηκαν σε Αττική και Θεσσαλονίκη. Η στοχοποίηση αφορά όλες τις ομάδες, ενώ εντοπίζονται όλοι οι δυνατοί τύποι στοχοποίησης τόσο σε επίπεδο έντασης βίας όσο και σε επίπεδο λόγων στοχοποίησης. Υπενθυμίζεται ότι και στις δύο περιοχές καταγράφονται πλαίσια βίας με στοιχεία οργάνωσης και κίνητρο προκατάληψης κατά του συνόλου των στοχοποιούμενων κοινοτήτων. Παράλληλα, σχεδόν 100 περιστατικά λαμβάνουν χώρα σε άλλες περιοχές της χώρας, αναδεικνύοντας μεγάλη γεωγραφική διασπορά, με πάνω από τα μισά από τα εν λόγω περιστατικά να εντοπίζονται στα σύνορα της χώρας.

Έντονη και συνεχής βία στα σύνορα της χώρας: Το Δίκτυο κατέγραψε πάνω από 60 περιστατικά σε περιοχές κοντά στα σύνορα της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των κέντρων και χώρων υποδοχής, κέντρων κράτησης και αστυνομικών τμημάτων. Σε όλες τις περιπτώσεις, στοχοποιήθηκαν πρόσφυγες και μετανάστες. Στην πλειονότητα των εν λόγω περιστατικών, τα θύματα δήλωσαν πως οι δράστες ήταν μέλη ομάδων με στοιχεία οργάνωσης, ή τα θύματα αναγνώρισαν τους δράστες ως ένστολους. Σε κάποια από τα περιστατικά τα θύματα δήλωσαν πως κρατήθηκαν από τους δράστες και τους ασκήθηκε βία κατά την κράτησή τους. Επιπλέον, θύματα δήλωσαν ότι οι δράστες προέβησαν σε άσκηση έντονης σωματικής βίας, σε μία μαρτυρία αναφέρεται ο βιασμός γυναίκας πρόσφυγα, ενώ σε πολλές περιπτώσεις τα θύματα δήλωσαν ότι οι δράστες τους αφαίρεσαν χρήματα και αντικείμενα. Αναλυτικότερα, από τις σχετικές μαρτυρίες, αλλά και τις ευρύτερες σχετικές τάσεις που καταγράφει το Δίκτυο τα τελευταία έτη, προκύπτει ότι τα θύματα δέχτηκαν επίθεση από ομάδες ανδρών στα σύνορα της χώρας, οι οποίοι έφεραν οπλισμό, φορούσαν είτε μαύρα ρούχα, είτε στρατιωτικού τύπου ενδυμασία καθώς και (full face) μάσκες. Στα εν λόγω περιστατικά, αν και τα θύματα δεν αναγνωρίζουν πάντα διακριτικά στην εμφάνιση των δραστών, που θα μπορούσαν να παραπέμπουν σε κάποιο σώμα ασφαλείας της χώρας, φαίνεται ότι ο τρόπος με τον οποίο επιχειρούν οι δράστες και ο εξοπλισμός που φέρουν (οργάνωση στον τρόπο επίθεσης, χρήση όπλων και ασυρμάτων, κράτηση σε χώρους κ.α.) οδηγούν τα θύματα να αντιλαμβάνονται τους θύτες ως εκπροσώπους του κράτους. Στο σημείο αυτό γίνεται αναφορά στο μοτίβο βίας που έχει καταγράψει τόσο το Δίκτυο όσο και άλλοι φορείς στα σύνορα της χώρας κατά προσφύγων και μεταναστών με στόχο την απομάκρυνσή τους από την επικράτεια. Προεξέχον σε ένταση και σοβαρότητα σχετικό περιστατικό είναι αυτό του ναυαγίου της Πύλου τον Ιούνιο του 2023, όπου εκατοντάδες μετανάστες και πρόσφυγες έχασαν τη ζωή τους, ενώ στο πλαίσιο της ποινικής διερεύνησής του έχει ζητηθεί η εξέταση της ύπαρξης ρατσιστικού κινήτρου.

Έντονη ρατσιστική βία και ρατσιστικές συμπεριφορές από εκπροσώπους του κράτους: Σε πάνω από 70 περιστατικά, τα θύματα δήλωσαν ότι στοχοποιήθηκαν από εκπροσώπους του κράτους, στην πλειονότητά τους από εκπροσώπους σωμάτων ασφαλείας. Το Δίκτυο εκφράζει την ανησυχία του σχετικά με τον αντίκτυπο που έχει η ρατσιστική βία στα θύματα όταν οι δράστες είναι εκπρόσωποι του κράτους και μάλιστα με αρμοδιότητα την προστασία των πολιτών. Πρόκειται για συνθήκη που διαταράσσει τη σχέση εμπιστοσύνης

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

ανάμεσα στους πολίτες και τις Αρχές και συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση της ανασφάλειας των θυμάτων και της απόφασής τους να μην προβούν σε καταγγελία των περιστατικών. Ταυτόχρονα, τροφοδοτεί το αίσθημα ατιμωρησίας των δραστών, συμβάλλοντας στη συνέχιση του φαινομένου.

Παρούσα η ρατσιστική βία με στοιχεία οργάνωσης κατά προσφύγων/μεταναστών και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων:

Η εμφάνιση περιστατικών οργανωμένης ρατσιστικής βίας, αν και σε περιορισμένο βαθμό σε σχέση με την περίοδο εντατικοποίησης της δράσης της Χρυσής Αυγής, παραμένει μια ιδιαίτερα ανησυχητική τάση, η οποία φαίνεται να επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τη διάχυτη ρητορική στοχοποίησης των κοινοτήτων των θυμάτων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση περιστατικού που έλαβε χώρα στην περιοχή του Έβρου, τον Αύγουστο του 2023, με πολίτες που απείλησαν και κράτησαν παράνομα σε τρέιλερ ομάδα μεταναστών και προσφύγων, χρησιμοποιώντας ρατσιστική και υποτιμητική γλώσσα και υποκινώντας σε παρόμοιες πράξεις βίας⁶. Η ανάγκη για διαρκή εγρήγορση αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας με στοιχεία οργάνωσης αναδεικνύεται και από το περιστατικό της δολοφονίας ενός νεαρού άντρα από το Πακιστάν⁷ την ίδια περίοδο με το περιστατικό στον Έβρο. Οι συνθήκες τέλεσης της δολοφονίας θα πρέπει να διερευνηθούν ενδελεχώς, με αναγκαία και τη διερεύνηση του ρατσιστικού κινήτρου, όπως ζητούν οι μαρτυρίες οικείων του θύματος και των μεταναστευτικών κοινοτήτων. Άλλωστε, παρόμοιες συνθήκες εγκληματικών πράξεων έχουν καταγραφεί τα προηγούμενα έτη, με χαρακτηριστική την περίπτωση της δολοφονίας του Σαχζάτ Λουκμάν⁸. Κατά το τρέχον έτος έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη βίαιο περιστατικό κατά δύο ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από πολυπληθή ομάδα⁹ προκαλώντας έντονη ανησυχία για την κλιμακούμενη τρανσφοβική και ομοφοβική ρητορική στοχοποίησης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει στην ασφάλεια και την ευημερία τους. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των θυμάτων, έφηβοι και νεαροί ενήλικες ήταν μεταξύ της ομάδας των φερόμενων ως δραστών. Το συγκεκριμένο περιστατικό, κατά τη διάρκεια του οποίου φαίνεται να στοχοποιήθηκαν, με λεκτική και σωματική βία, δύο άτομα λόγω έκφρασης/ταυτότητας/χαρακτηριστικών φύλου καταδεικνύει ένα μοτίβο που το Δίκτυο διαχρονικά καταγράφει κατά όλων των στοχοποιούμενων ομάδων, τα θύματα, κινούμενα στον δημόσιο χώρο, δέχονται απρόκλητη βία λόγω συγκεκριμένων ταυτοτικών χαρακτηριστικών. Υπενθυμίζεται ότι ένα από τα θύματα επαναθυματοποιήθηκε μερικές μέρες αργότερα, ενώ το ίδιο διάστημα στην Αθήνα έλαβε χώρα επίθεση κατά δομής φορέα της κοινωνίας των πολιτών που υποστηρίζει ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Τα παραπάνω περιστατικά έλαβαν χώρα σε περιόδους που τόσο η κοινότητα των προσφύγων και μεταναστών όσο και η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα στοχοποιήθηκαν στο δημόσιο λόγο με ρητορική μίσους, τόσο μέσα από τον επίσημο λόγο υψηλόβαθμων πολιτικών και μελών του κοινοβουλίου, όσο και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά και από εκπροσώπους της Εκκλησίας στη χώρα. Η όξυνση αυτής της ρητορικής, όπως έχει επισημάνει και στο παρελθόν το Δίκτυο, κανονικοποιεί, ενθαρρύνει και εν τέλει κλιμακώνει ρατσιστικές

6. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, Δελτίο Τύπου, [Σοβαρή ανησυχία για την κλιμάκωση της στοχοποίησης προσφύγων και μεταναστών](#), 25.08.2023

7. Εφημερίδα Συντακτών, [ΚΕΕΡΦΑ: Ποιοί κρύβονται πίσω από την δολοφονία μετανάστη εργάτη στο Περίσσο](#); 13.08.2023

8. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, Δελτίο Τύπου, [Δίκη Σαχζάτ Λουκμάν: Το έγκλημα είναι ρατσιστικό](#), 07.01.2014

9. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, Δελτίο Τύπου, [Επίθεση στη Θεσσαλονίκη: ένα ακόμα βίαιο περιστατικό που στοχοποιεί ανθρώπους για την ταυτότητά τους](#), 15.03.2024

αντιδράσεις, που ενίοτε καταλήγουν ακόμα και σε (μαζικές) επιθέσεις στον δρόμο κατά μελών των στοχοποιούμενων κοινοτήτων.

Ευρεία στοχοποίηση θυμάτων κατά την καθημερινότητά τους: Για το έτος αναφοράς, με βάση την ανάλυση των περιστατικών υπό το πρίσμα του χώρου τέλεσης αλλά και του προφίλ των δραστών, το Δίκτυο κατέγραψε ρατσιστικές ενέργειες κατά όλων των στοχοποιούμενων ομάδων συνήθως από μεμονωμένα άτομα, κατά τη διάρκεια κάποιας δραστηριότητας των θυμάτων στο πλαίσιο της καθημερινότητάς τους, ακόμα και εντός της οικίας τους. Το θύμα άλλοτε δέχεται επίθεση από κάποιο άγνωστο σε αυτό άτομο, ενώ κινείται στο δημόσιο χώρο (π.χ. ΜΜΜ, πλατεία, δρόμος, μπαρ), άλλοτε στοχοποιείται από άτομο που βρίσκεται στο στενό ή ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον (π.χ. φίλοι, γείτονες). Πρόκειται συνήθως για περιστατικά χαμηλής έντασης βίας, που ωστόσο συμβάλλουν καθοριστικά στην κανονικοποίηση της ρατσιστικής βίας τόσο στην αντίληψη των θυμάτων, όσο και των δραστών.

Σταθερή τάση η εργοδοτική ρατσιστική συμπεριφορά και βία: Το Δίκτυο κατέγραψε το 2023 περιστατικά βίας κατά μεταναστών και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από εργοδότες τους. Σύμφωνα με τις καταγραφές, φαίνεται ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή/και η ταυτότητα και έκφραση φύλου αποτελούν λόγους στοχοποίησης των θυμάτων εντός του εργασιακού τους χώρου, με έκφραση διακριτικής μεταχείρισης και ρατσιστικών συμπεριφορών. Παράλληλα, οι ειδικότερες περιστάσεις των περιστατικών που αφορούν μετανάστες που στοχοποιούνται από εργοδότες τους, μαρτυρούν και συντείνουν στο συμπέρασμα ότι η ίδια η επίθεση δεν θα είχε διαπραχθεί έναντι ατόμου που δεν φέρει τα ίδια χαρακτηριστικά. Ακόμα και αν είχε διαπραχθεί, δεν θα ήταν με τόσο απροκάλυπτο τρόπο. Ιδίως για τις επιθέσεις από εργοδότες κατά εργαζομένων αλλοδαπών με ή χωρίς χαρτιά, αξίζει να τονιστεί ότι η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με την εργασιακή εξάρτηση φαίνεται να αποτελούν συνθήκες που ευνοούν τη διάπραξη εγκληματικών πράξεων από εργοδότες. Πράξεις στις οποίες πιθανόν δεν θα προέβαιναν αν ο εργαζόμενος δεν είχε διαφορετική εθνική καταγωγή.

Η ενδοσχολική και ενδο-οικογενειακή βία συναντά το ρατσιστικό κίνητρο: Στα περιστατικά του 2023 εντοπίζονται ενδοοικογενειακά ή ενδο-σχολικά/ενδο-πανεπιστημιακά περιστατικά κατά παιδιών, εφήβων ή/και μεταεφήβων, είτε λόγω εθνικής καταγωγής, είτε λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας/έκφρασης φύλου. Όσον αφορά τα ενδοοικογενειακά περιστατικά, συνήθως λαμβάνουν χώρα με την αποκάλυψη του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας/έκφρασης φύλου του θύματος στην οικογένειά του. Παράλληλα, το Δίκτυο κατέγραψε περιστατικά που λαμβάνουν χώρα εντός του σχολικού/πανεπιστημιακού περιβάλλοντος. Τα τελευταία ευρήματα εντείνουν την ανησυχία του Δικτύου, δεδομένου ότι η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν κοινωνικές δομές μέσα στις οποίες το άτομο θα έπρεπε να απολαμβάνει αποδοχή, προστασία και ασφάλεια. Προκαλεί λοιπόν ιδιαίτερη ανησυχία το γεγονός ότι πλαίσια κατεξοχήν προστασίας και ασφάλειας μετατρέπονται σε πλαίσια βίας για άτομα που είναι ήδη ευάλωτα λόγω της ανηλικότητας ή της νεαρής ηλικίας τους.

Το νομιζόμενο και το μεικτό ρατσιστικό κίνητρο παραμένουν κίνητρα, όχι λιγότερο ρατσιστικά: Κατά το έτος αναφοράς της έκθεσης η κοινή γνώμη συγκλονίστηκε από τη δολοφονία νεαρού άνδρα που προσπαθούσε να επιβιβαστεί σε επιβατικό πλοίο στο λιμάνι του Πειραιά και έχασε τη ζωή του μετά από βία που του

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

ασκήθηκε από μέλος του προσωπικού του πλοίου (τον έριξε στη θάλασσα)¹⁰. Το εν λόγω περιστατικό δεν καταγράφηκε από το Δίκτυο και δεν προσμετράται στην παραπάνω ποσοτική ανάλυση. Ωστόσο, παραμένει περιστατικό-ορόσημο όχι μόνο για την τραγική εξέλιξή του, αλλά και για το γεγονός ότι ενώ από τις πληροφορίες που είδαν το φως της δημοσιότητας διαφαίνεται ότι το θύμα έφερε το προστατευόμενο χαρακτηριστικό της αναπηρίας και ενδεχομένως ο δράστης, πέραν του εν λόγω χαρακτηριστικού, να αντιλήφθηκε το θύμα ως άτομο διαφορετικής εθνικής καταγωγής, φαίνεται ότι οι αρμόδιες αρχές δεν έχουν συμπεριλάβει τη διερεύνηση του ρατσιστικού κινήτρου στη σχετική διερεύνηση της υπόθεσης. Το Δίκτυο υπενθυμίζει ότι η στοχοποίηση στο πλαίσιο του ρατσιστικού εγκλήματος δεν αφορά αποκλειστικά στα χαρακτηριστικά που ενδεχομένως φέρουν τα θύματα, αλλά στην αντίληψη των δραστών για τα θύματα (νομιζόμενο κίνητρο). Εφόσον ο δράστης νομίζει ότι το θύμα φέρει ένα χαρακτηριστικό και πάνω σε αυτό το στοχοποιεί, δεν έχει σημασία αν τελικά το θύμα το φέρει πραγματικά ή όχι, σημασία έχει ότι ο δράστης ενήργησε με ρατσιστικό κίνητρο (νομιζόμενο κίνητρο). Επιπλέον, τονίζεται ότι διαχρονικά καταγράφονται περιστατικά που το ρατσιστικό κίνητρο μπορεί να είναι μεικτό είτε με την έννοια ότι συνδυάζεται και με άλλα κίνητρα, είτε η στοχοποίηση του θύματος είναι διατομεακή, δηλαδή περιλαμβάνει πάνω από ένα χαρακτηριστικά που το θύμα φέρει ή/και ο δράστης νομίζει ότι φέρει.

Οι επιπτώσεις της ρατσιστικής βίας στα θύματα – Η διαχείριση του τραύματος: Με βάση τις καταγραφές του Δικτύου κατά το έτος αναφοράς της έκθεσης διαπιστώνεται για μία ακόμη φορά ότι τα θύματα δέχονται πολλαπλές μορφές βίας σε πολλά και διαφορετικά πλαίσια της ζωής τους. Το τραύμα της εν λόγω βίας είναι βαθύτερο επειδή ακριβώς στοχοποιούνται χαρακτηριστικά των θυμάτων δομικά για την ταυτότητα τους, τα οποία κανείς και ποτέ δεν θα έπρεπε να ζητάει από ένα άτομο να κρύψει ή να αλλάξει. Οι συνέπειες της ρατσιστικής βίας εντατικοποιούνται από τον απρόκλητο χαρακτήρα της, οδηγώντας τα θύματα στην αδιέξοδη αποδοχή ότι βιώνουν έναν συνεχή κίνδυνο από τον οποίο δεν μπορούν να προστατευθούν. Μια τέτοια παραδοχή κάθε άλλο παρά αίολη είναι, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία του Δικτύου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι σε 79 περιστατικά, δηλαδή σχεδόν στα μισά περιστατικά που κατέγραψε το Δίκτυο για το 2023, τα θύματα δήλωσαν ότι έχουν βιώσει βία ξανά. Επιπλέον στοιχείο για την κατανόηση της έντασης του τραύματος είναι ότι σε 15 περιστατικά διαπιστώθηκε διατομεακή στοχοποίηση, που σημαίνει ότι τα θύματα βίωσαν βία λόγω περισσότερων του ενός χαρακτηριστικού τους. Στο εν λόγω πλαίσιο πρέπει να σημειωθεί ότι σε 50 περιστατικά μεταξύ των θυμάτων εντοπίζονται ανήλικοι, γεγονός που προκαλεί την έντονη ανησυχία του Δικτύου. Η ανηλικότητα είναι από μόνη της συνθήκη ευαλωτότητας, η οποία αυξάνεται επειδή το άτομο εκτίθεται σε βία. Η βία δε σε ανήλικα άτομα συμβάλλει καθοριστικά στην εξέλιξη της προσωπικότητάς τους καθώς έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ασφάλεια και την ευημερία των ατόμων, τόσο κατά την περίοδο μετά την βίαιη πράξη, όσο και για το υπόλοιπο της ζωής τους (ψυχολογικό αποτύπωμα της βίας και των παρενοχλητικών συμπεριφορών). Επίσης, 49 θύματα εξέφρασαν την επιθυμία να παραπεμφθούν για ψυχοκοινωνική υποστήριξη για να μπορέσουν να διαχειριστούν το τραύμα του περιστατικού βίας. Τα

---

10. Κίνηση Χειραφέτησης Αναπήρων: «Μηδενική Ανοχή», [Δελτίο Τύπου: Αξιοπρέπεια και Δικαιοσύνη για τον Αντώνη](#), 13 Σεπτεμβρίου 2023

εν λόγω περιστατικά αναδεικνύουν τον ιδιαίτερα απεχθή χαρακτήρα που έχουν τα ρατσιστικά εγκλήματα, έχοντας ως στόχο να απευθύνουν ένα μήνυμα βίας και εκφοβισμού στο σύνολο της στοχοποιούμενης κοινότητας. Παράλληλα, υπενθυμίζεται η σημασία τα θύματα να δέχονται υποστήριξη και προστασία καθ' όλη τη διάρκεια της καταγγελίας, διερεύνησης και εκδίκασης της υπόθεσης, ενώ οι εκπρόσωποι τόσο των αρχών διερεύνησης, όσο και του δικαστικού συστήματος, να απέχουν από οποιαδήποτε συμπεριφορά ή πράξη δευτερογενούς θυματοποίησης που εντατικοποιεί το τραύμα των θυμάτων. Η απόδοση δικαιοσύνης, αφού έχει διασφαλιστεί η θυματοκεντρική προσέγγιση από τις εμπλεκόμενες αρχές, αποτελεί κομβικό σημείο για την αποκατάσταση του τραύματος των πολιτών που βιώνουν απρόκλητη βία υποκινούμενη από προκαταλήψεις αλλά και της σχέσης εμπιστοσύνης τους με το κράτος δικαίου. Υπενθυμίζεται, επίσης, ότι η μη αποτελεσματική ανταπόκριση της Πολιτείας τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και αντιμετώπισης, συμβάλλει στην παγίωση της εν λόγω βίας. Το αίσθημα ατιμωρησίας των δραστών ως συνεπακόλουθο της μη αποτελεσματικής ανταπόκρισης της Πολιτείας στο φαινόμενο ενδέχεται να συμβάλλει τόσο στην ένταση των περιστατικών όσο και στην αναβάθμιση της εν λόγω βίας σε οργανωμένο πλαίσιο στοχοποίησης. Η απόδοση δικαιοσύνης είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος προκειμένου να καταστεί σαφές το μήνυμα κατά της ατιμωρησίας στους φερόμενους ως δράστες, αλλά και ευρύτερα στο κοινωνικό σύνολο, καθώς και να διασφαλιστεί η κοινωνική ειρήνη.

II. Ανάλυση των καταγραφών

Στην παρούσα ενότητα αναλύονται οι επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών (Α), οι επιθέσεις κατά Ελλήνων λόγω εθνοτικής προέλευσης (Β), καθώς και οι επιθέσεις κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ (Γ). Όπως και στις προηγούμενες εκθέσεις, ειδική αναφορά γίνεται στα περιστατικά στα οποία εμπλέκονται ένστολοι και δημόσιοι λειτουργοί (Δ).

A. Επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών

Το Δίκτυο, κατά το 2023, κατέγραψε πάνω από 30 περιστατικά όπου τα θύματα δήλωσαν πως οι δράστες ήταν μέλη ομάδων με στοιχεία οργάνωσης ή ένστολοι. Από τις σχετικές μαρτυρίες προκύπτει ότι τα θύματα δέχτηκαν επίθεση από ομάδες ανδρών στα σύνορα της χώρας, οι οποίοι σε κάποιες περιπτώσεις φαίνεται να έφεραν οπλισμό (γκλομπ), είτε/και να φορούσαν μαύρα ρούχα, είτε στρατιωτικού τύπου ενδυμασία αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις να κάλυπταν τα πρόσωπα τους με (full face) μάσκες. Στα εν λόγω περιστατικά, αλλά και με βάση τα σχετικά δεδομένα που έχει το Δίκτυο από προηγούμενα έτη, τα θύματα δεν αναγνωρίζουν απαραίτητα διακριτικά στην εμφάνιση των δραστών που θα παρέπεμπαν σε κάποιο σώμα ασφαλείας της χώρας. Ωστόσο, φαίνεται ότι ο τρόπος με τον οποίο οι δράστες επιχειρούν καθώς και ο εξοπλισμός που

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

φέρουν (οργάνωση στον τρόπο επίθεσης, χρήση όπλων, ομοιομορφία στην εμφάνιση, κράτηση σε χώρους κ.α.) οδηγούν τα θύματα να αντιλαμβάνονται τους θύτες ως εκπροσώπους του κράτους. Το εν λόγω μοτίβο (στοχοποίηση προσφύγων και μεταναστών/στοιχεία οργάνωσης στις επιθέσεις που λαμβάνουν χώρα στα σύνορα της χώρας) έχει ήδη επισημανθεί από το Μηχανισμό Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών¹¹ στην πρώτη του έκθεση: «...Από τις μαρτυρίες που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός στην περίοδο αναφοράς φαίνεται να προκύπτει ένα επαναλαμβανόμενο πλαίσιο, με βάση το οποίο οι άτυπες αναγκαστικές επιστροφές έχουν οργανωμένο χαρακτήρα και συγκεκριμένα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες, παρατηρείται συνεργασία μεταξύ διαφόρων φερόμενων θυτών, μεταφορά από ένα σημείο σε άλλο, κράτηση/περιορισμός σε διαφορετικά κτήρια. Προκειμένου να πραγματοποιηθούν, φαίνεται να επιστρατεύεται ανθρώπινο δυναμικό, κτηριακές εγκαταστάσεις, βαρέα οχήματα ή πλωτά σκάφη και άλλα υλικοτεχνικά μέσα. Σύμφωνα δε με τις μαρτυρίες, λαμβάνουν χώρα σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, οι ιδιαιτερότητες των οποίων επηρεάζουν και τα μέσα υλοποίησής τους»¹². Ενώ σε σχέση με την ιδιότητα των δραστών και τους τύπους βίας ο Μηχανισμός τονίζει τα εξής: «Σε 51 μαρτυρίες αναφέρεται ότι ασκήθηκαν πράξεις βίας κατά την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης, όπως για παράδειγμα σωματική και λεκτική βία ή απειλή, προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας και αφαίρεση προσωπικών αντικειμένων... Από τις 51 μαρτυρίες, στις οποίες αναφέρεται ότι ασκήθηκε βία κατά την πραγματοποίηση της φυσικής απομάκρυνσης, σε 33 αναφέρεται ότι η βία ασκήθηκε από ένστολους και σε 18 από άτομα που δεν ήταν ένστολοι»¹³. Τέλος, ο Μηχανισμός στην πρόσφατη έκθεσή του επισημαίνει πως «η άσκηση βίας, αν και δεν αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την πραγματοποίηση ενός περιστατικού άτυπης αναγκαστικής επιστροφής, ωστόσο, παρατηρείται ότι διαπερνά οριζόντια όλα τα περιστατικά ως εργαλείο πειθαναγκασμού ή και εξαναγκασμού των φερόμενων θυμάτων μέσω των απειλών, της πρόκλησης σωματικού πόνου και της υποβολής σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση με σκοπό την επιτυχή υλοποίηση των σταδίων που συνθέτουν ένα περιστατικό άτυπης αναγκαστικής επιστροφής»¹⁴. Το Δίκτυο επισημαίνει τις αρνητικές συνέπειες που έχουν τέτοιες πρακτικές, όπως αναδεικνύονται από τις μαρτυρίες των θυμάτων, καταρχάς στη ζωή και την ασφάλεια ανθρώπων που αναζητούν προστασία, αλλά και ευρύτερα στα πρότυπα και τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και του κράτους δικαίου που μπορεί να πληγούν ανεπανόρθωτα, δίνοντας χώρο σε ρατσιστικές τάσεις και συμπεριφορές.

Επίσης, με βάση τις μαρτυρίες των θυμάτων αρκετά είναι τα περιστατικά με ρατσιστικό κίνητρο εντός των

---

11. Ο Μηχανισμός Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών είναι πρωτοβουλία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με τη συμμετοχή φορέων της κοινωνίας των πολιτών. Ο Μηχανισμός Καταγραφής αποσκοπεί στην καταγραφή περιστατικών άτυπων αναγκαστικών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών από την Ελλάδα σε άλλες χώρες, με την εφαρμογή μιας ενιαίας και συγκροτημένης επιστημονικής μεθοδολογίας καταγραφής, με σκοπό την ενίσχυση της αξιοπιστίας των καταγραφόμενων περιστατικών, την προώθηση και ανάδειξη του σεβασμού της αρχής της μη-επαναπρόωθησης, τη διασφάλιση των εγγυήσεων και των νόμιμων διαδικασιών, καθώς και την ενίσχυση της λογοδοσίας για τις αναφερόμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που φέρεται να συντελούνται κατά τη διάρκεια περιστατικών άτυπων αναγκαστικών επιστροφών. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. [εδώ](#).

12. Μηχανισμός Καταγραφής Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών, Ενδιάμεση Έκθεση, Ιανουάριος 2023, σελ. 16.

13. Ο.π., σελ. 10.

14. Μηχανισμός Καταγραφής Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών, Ετήσια Έκθεση 2022, Δεκέμβριος 2023, σελ. 20.

δομών υποδοχής και κράτησης με θύματα αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και μετανάστες, με δράστες υπαλλήλους των δομών και εκπροσώπους σωμάτων ασφαλείας. Οι μαρτυρίες αναφέρονται κυρίως σε κέντρα που βρίσκονται στα νησιά του Αιγαίου και τα θύματα, μεταξύ αυτών και ανήλικα παιδιά, μέσα από τις περιγραφές τους αναδεικνύουν μία τάση χρήσης απρόκλητης βίας και έντονων παρενοχλητικών συμπεριφορών. Επίσης, κατά το 2023 το Δίκτυο κατέγραψε το θάνατο πρόσφυγα από το Κονγκό, ο οποίος, με βάση τη μαρτυρία από την κοινότητά του, διέμενε σε Ελεγχόμενη Δομή Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο και αντιμετώπιζε πολλά προβλήματα υγείας. Ωστόσο, ο νεαρός άνδρας δεν παραπέμφθηκε ποτέ για περαιτέρω εξετάσεις ή θεραπεία εκτός Δομής, ενώ φαίνεται να ζούσε σε συνθήκες διαβίωσης ακατάλληλες για την υγεία του. Για το έτος αναφοράς, το Δίκτυο κατέγραψε ρατσιστικές ενέργειες κατά προσφύγων και μεταναστών συνήθως κατά τη διάρκεια κάποιας δραστηριότητας στο πλαίσιο της καθημερινότητάς τους. Τα θύματα στοχοποιούνται από άγνωστα σε αυτά άτομα, από δημόσιους υπαλλήλους, αστυνομικούς, εκπαιδευτικούς, εργοδότες κ.α. Παράλληλα, το Δίκτυο κατέγραψε, κατά τη διάρκεια του 2023, περιστατικά με θύτες μέλη ακραίων, άτυπων και μη, ρατσιστικών ομάδων. Στο εν λόγω πλαίσιο, το Δίκτυο κατέγραψε δολοφονία Πακιστανού μετανάστη στην Αθήνα. Η ένταση της βίας σε συνδυασμό με τις περιστάσεις του περιστατικού, που έγιναν γνωστές από την κοινότητα του θύματος, συντείνουν στην ανάγκη διερεύνησης του εγκλήματος υπό το πρίσμα του ρατσιστικού κινήτρου. Αντίστοιχες συνθήκες εγκληματικών πράξεων έχουν καταγραφεί τα προηγούμενα έτη, με χαρακτηριστική την περίπτωση της δολοφονίας του Σαχζάτ Λουκμάν¹⁵. Το Δίκτυο υπενθυμίζει την ανάγκη επαγρύπνησης της Πολιτείας αναφορικά με την οργανωμένη ρατσιστική βία, σε συνέχεια της δράσης της Χρυσής Αυγής, η κλιμάκωση της οποίας οδήγησε στη δολοφονία τουλάχιστον δύο ατόμων, του Σαχζάτ Λουκμάν και του Παύλου Φύσσα, το 2013. Με βάση τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι πρόσφυγες και μετανάστες βιώνουν στην Ελλάδα ευρύτατη και έντονη βία είτε κατά την είσοδό τους στη χώρα, είτε κατά την παραμονή τους σε δομές υποδοχής, κράτησης και στέγασης, είτε εντός της καθημερινότητάς τους στον κοινωνικό ιστό. Συμπερασματικά, το εύρος των πλαισίων βίας, τόσο σε επίπεδο χρόνου όσο και σε επίπεδο χώρου, είναι ιδιαίτερα σημαντικό και καταδεικνύει ότι πρόσφυγες και μετανάστες συνεχίζουν να βρίσκονται σε μία συνεχή πίεση ανασφάλειας και φόβου ακόμα και για τη ζωή τους.

B. Επιθέσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής ή θρησκείας

Το Δίκτυο για το 2023 κατέγραψε περιστατικά εις βάρος Ελλήνων Ρομά πολιτών, οι οποίοι στοχοποιήθηκαν από πολίτες αλλά και εκπροσώπους της Αστυνομίας λόγω διαφορετικής εθνοτικής καταγωγής, μεταξύ αυτών μία έγκυος γυναίκα και ανήλικα άτομα. Την ίδια ώρα το Δίκτυο παρακολουθεί με προσοχή τις εξελίξεις σχετικά με τις δολοφονίες νεαρών Ρομά με την εμπλοκή ένστολων, επισημαίνοντας τη σημασία και ανάγκη διερεύνησης των περιστατικών υπό το πρίσμα της ύπαρξης ρατσιστικού κινήτρου. Το Δίκτυο επισημαίνει ότι το πλαίσιο στοχοποίησης που βιώνει η κοινότητα Ρομά είναι ευρύτερο και διαπερνά όλες τις εκφάνσεις του ρατσισμού, αναδεικνύοντας την αντιμετώπισή τους, ως «λιγότερο» Έλληνες-ίδες¹⁶.

15. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, Δελτίο Τύπου, [Δίκη Σαχζάτ Λουκμάν: Το έγκλημα είναι ρατσιστικό](#), 07.01.2014

16. Το Δίκτυο ενημερώθηκε για τα σχετικά περιστατικά από την κοινότητα των θυμάτων και τα ΜΜΕ. Δεν έχει προβεί σε καταγραφή των εν λόγω περιστατικών και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στη σχετική ποσοτική ανάλυση που παρατίθεται ανωτέρω.

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Το Δίκτυο, κατά το 2023, κατέγραψε 1 περιστατικό βανδαλισμού κατά μνημείου που συνδέεται με το Ολοκαύτωμα και βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη. Το μνημείο το οποίο βεβηλώθηκε είναι αφιερωμένο στην εβραϊκή κοινότητα της πόλης και στη μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος, υπενθυμίζοντας τον αφανισμό της εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης. Το Δίκτυο έχει επίγνωση των όψεων του αντισημιτισμού στην Ελλάδα, ο οποίος όπως και σε άλλα κράτη, δεν περιορίζεται σε βεβηλώσεις και βανδαλισμούς από ομάδες, αλλά εμφανίζεται και ως ρατσιστική ρητορική που διαπερνά ευρεία τμήματα του πληθυσμού και της κοινωνικής διάρθρωσης.

Γ. Επιθέσεις κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+

Αναφορικά με τα περιστατικά κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, το Δίκτυο διαπιστώνει ότι σημαντικό μέρος των καταγραφών αφορά απρόκλητες επιθέσεις κατά ατόμων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή/και έκφρασης φύλου ενώ τα θύματα κινούνται στον δημόσιο χώρο. Η διασπορά των επιθέσεων είναι μεγάλη, σε πολλά και διαφορετικά πεδία του δημόσιου χώρου. Περιστατικά έχουν καταγραφεί τόσο σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης όσο και στο δρόμο, σε εστιατόρια ή έξω από κέντρα διασκέδασης, στην παραλία, σε καταστήματα και στον εργασιακό χώρο των θυμάτων. Τα θύματα, ενώ βρίσκονται σε καθημερινές τους δραστηριότητες, μόνα, με φίλους ή τον/την/το σύντροφό τους, δέχονται απρόκλητη βία, συνήθως αρχικά λεκτικές επιθέσεις με ομοφοβικούς και τρανσφοβικούς χαρακτηρισμούς, που συχνά καταλήγουν σε σωματική βία. Μεταξύ των επιθέσεων που καταγράφηκαν ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στα ενδοοικογενειακά περιστατικά που λαμβάνουν χώρα με την αποκάλυψη του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου του θύματος στην οικογένειά του. Στα περιστατικά του 2023 εντοπίζονται και ενδο-σχολικές ή ενδο-πανεπιστημιακές επιθέσεις από συμμαθητές/ συμφοιτητές των θυμάτων ή υπαλλήλους της διοίκησης του ιδρύματος. Τα τελευταία ευρήματα εντείνουν την ανησυχία του Δικτύου, δεδομένου ότι η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν κοινωνικές δομές μέσα στις οποίες το άτομο θα έπρεπε να απολαμβάνει αποδοχή, προστασία και ασφάλεια. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η μετατροπή πλαισίου προστασίας και σε πλαίσιο στοχοποίησης που καταλήγει συχνά σε βία αποτελεί παράγοντα εντατικοποίησης της ευαλωτότητας των θυμάτων, δεδομένου ότι είναι ήδη ευάλωτα άτομα λόγω της ανηλικότητας ή της νεαρής ηλικίας τους. Στο εν λόγω πλαίσιο αξίζει να σημειωθεί ότι σημαντικός αριθμός θυμάτων που στοχοποιήθηκαν λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και ταυτότητας φύλου δήλωσε ότι έχει επαναθυματοποιηθεί στο παρελθόν, προσθέτοντας έτσι έναν ακόμη παράγοντα αύξησης της ευαλωτότητας, αυτόν της επαναλαμβανόμενης έκθεσης σε βία. Επομένως, γίνεται κατανοητό ότι η ύπαρξη συστήματος ενημέρωσης, υποστήριξης και προστασίας θυμάτων ρατσιστικής βίας αποτελεί τον κύριο παράγοντα αντιμετώπισης της υποαναφορικότητας των περιστατικών ρατσιστικής βίας, διότι δημιουργεί ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο τα θύματα εμπιστεύονται τις αρχές και άρα νιώθουν ασφαλή να μιλήσουν για τη βία εις βάρος τους και να καταγγείλουν το περιστατικό. Ευρύτερα, με βάση το σύνολο των περιστατικών κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, καταδεικνύεται ότι τα θύματα βιώνουν βία ή/και παρενοχλητικές συμπεριφορές σε σημαντικό βαθμό και επομένως συνεχίζουν να βρίσκονται σε μία συνεχή πίεση ανασφάλειας και φόβου σε όλα τα πιθανά επίπεδα της καθημερινότητάς τους.

Δ. Περιστατικά με την εμπλοκή ένστολων και άλλων δημόσιων λειτουργών

Το Δίκτυο αναλύει στην παρακάτω ενότητα τα περιστατικά με την εμπλοκή ένστολων και δημόσιων λειτουργών, αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη απαξία που έχουν τα περιστατικά αυτά. Το Δίκτυο καταγράφει τα περιστατικά στα οποία η αστυνομική βία συνδέεται με τη ρατσιστική βία, όπου δηλαδή υπάρχουν συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά που καταδεικνύουν ρατσιστικά κίνητρα κατά τη διάρκεια βίαιων περιστατικών από ένστολους. Με βάση τα καταγεγραμμένα περιστατικά κατά το 2023 θυματοποιούνται μετανάστες και πρόσφυγες, Ρομά καθώς και διεμφυλικό άτομο. Από τα εν λόγω περιστατικά προκύπτει ότι στοχοποίηση προσφύγων και μεταναστών ενδέχεται να είναι διατομεακή, δηλαδή πρόσφυγες και μετανάστες στοχοποιούνται με βάση την εθνική καταγωγή, το χρώμα, το σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου με δράστες ένστολους. Κυρίαρχο μοτίβο στοχοποίησης στις καταγραφές για το έτος αναφοράς είναι η άσκηση βίας στα σύνορα της χώρας, κατά προσφύγων και μεταναστών. Στην πλειονότητά τους τα περιστατικά αφορούν σε άσκηση σωματικής βίας και προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας. Θύματα δήλωσαν ότι κρατούνταν χωρίς ρούχα, χωρίς πρόσβαση σε βασικές υλικές υποδομές και ότι εκτέθηκαν σε ιδιαίτερα αυξημένο επίπεδο βίας. Επίσης, καταγράφηκαν μαρτυρίες οργανωμένων επιθέσεων από ομάδες που εξανάγκασαν τα θύματα σε άτυπες αναγκαστικές επιστροφές. Οι δράστες, με βάση τη μαρτυρία των θυμάτων σε κάποια από αυτά τα περιστατικά, προέβησαν σε κλοπή χρημάτων και αντικειμένων που έφεραν τα θύματα. Αν και οι δράστες δεν έφεραν απαραίτητα διακριτικά που να παραπέμπουν σε σώματα ασφαλείας, ο οργανωμένος τρόπος δράσης τους (full-face κουκούλες, γκλομπς) κάνει τα θύματα να συμπεράνουν ότι πρόκειται για εκπαιδευμένους αστυνομικούς της χώρας. Επίσης, με βάση τις μαρτυρίες των θυμάτων αρκετά είναι τα περιστατικά αστυνομικής βίας με ρατσιστικό κίνητρο εντός των δομών υποδοχής και κράτησης με θύματα αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και μετανάστες. Οι μαρτυρίες αναφέρονται κυρίως σε κέντρα που βρίσκονται στα νησιά του Αιγαίου και τα θύματα, μεταξύ αυτών και ανήλικα παιδιά, μέσα από τις περιγραφές τους αναδεικνύουν μία τάση χρήσης απρόκλητης βίας από ένστολους που βρίσκονται εντός των δομών και κέντρων. Στις περιπτώσεις περιστατικών κατά Ρομά Ελλήνων πολιτών από ένστολους διαπιστώνεται τόσο η χρήση σωματικής βίας και μάλιστα κατά έγκυου γυναίκας, όσο και η άρνηση ένστολων να εξυπηρετήσουν Ρομά Έλληνες πολίτες που είχαν πέσει ήδη θύματα βίας. Στην περίπτωση του τρανς άνδρα, αστυνομικός ενώ συνοδεύει το θύμα προβαίνει σε χρήση παρενοχλητικού λόγου με βάση την ταυτότητα φύλου του θύματος.

Τα περιστατικά που κατέγραψε το Δίκτυο με θύτες δημόσιους υπαλλήλους μαρτυρούν την έλλειψη ανεκτικότητας έναντι της διαφορετικότητας και την καλλιέργεια κλίματος παρενόχλησης τόσο για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες, όσο και για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Μεταξύ των δραστών αναφέρονται από τα θύματα εκπαιδευτικοί, γιατροί, υπάλληλοι σε ΜΜΜ, υπάλληλοι δομών υποδοχής και στέγασης αιτούντων άσυλο. Η παρενόχληση οδηγεί σε κάποια περιστατικά σε άρνηση εξυπηρέτησης και άρα μη πρόσβαση σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες. Αν και τα συγκεκριμένα περιστατικά αποτελούν ισχυρές ενδείξεις για μεταχείριση που ενέχει διάκριση κατά απόμων, υπενθυμίζεται ότι όταν δημόσιος υπάλληλος με πρόθεση παραβαίνει τα καθήκοντα της υπηρεσίας του με σκοπό, μεταξύ άλλων, να βλάψει το κράτος ή κάποιον άλλο, η εν λόγω πράξη ενδέχεται να θεωρηθεί παράβαση καθήκοντος (Άρθρο 259 ΠΚ). Ευρύτερα, το Δίκτυο εκφράζει την ανησυχία του σχετικά με τον αντίκτυπο που έχει η ρατσιστική βία στα θύματα όταν οι δράστες είναι εκπρόσωποι

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

του κράτους και μάλιστα με αρμοδιότητα την παροχή προστασίας. Πρόκειται για συνθήκη που διαταράσσει τη σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στους πολίτες και τις Αρχές και συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση της ανασφάλειας των θυμάτων και της απόφασής τους να μην προβούν σε καταγγελία των περιστατικών. Ταυτόχρονα, η ύπαρξη των εν λόγω περιστατικών χωρίς τη συστηματική λήψη μέτρων πρόληψης, αλλά και αποτελεσματικής αντιμετώπισής τους, τροφοδοτεί το αίσθημα ατιμωρησίας των δραστών, συμβάλλοντας στη συνέχιση του φαινομένου.

III. Καταγγελίες και αντίδραση των Αρχών

Το Δίκτυο παρακολουθεί με προσοχή την εφαρμογή της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των ρατσιστικών εγκλημάτων και την πρακτική όλων των εμπλεκόμενων μερών. Στόχος του Δικτύου είναι η κατανόηση και η επισήμανση των νομοθετικών και πρακτικών εμποδίων ως προς την πρόσβαση των θυμάτων στις Αρχές. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται ορισμένα στοιχεία του Δικτύου ως προς τις καταγγελίες (Α), καθώς και επισημάνσεις ως προς την αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος από τις αστυνομικές και δικαστικές Αρχές, συμπεριλαμβανομένων των δράσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Β).

A. Ανάλυση στοιχείων του Δικτύου

Από τα 158 καταγεγραμμένα περιστατικά για το 2023, 13 είχαν καταγγελθεί στην αστυνομία κατά την καταγραφή. Σε 5 περιστατικά έχει κινηθεί η ποινική διαδικασία. Επίσης, σε 12 περιστατικά το θύμα δήλωσε κατά την καταγραφή ότι θα ήθελε να προβεί σε καταγγελία. Σε 99 περιστατικά, το θύμα δήλωσε ότι δεν επιθυμούσε να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες. Με βάση τις σχετικές μαρτυρίες, για μία ακόμη φορά αναδεικνύεται ο φόβος των θυμάτων για δευτερογενή θυματοποίηση ή επαναθυματοποίηση, η απουσία εμπιστοσύνης προς τις αρχές καθώς και η κανονικοποίηση της βίας.

13 περιστατικά 8% του συνόλου <i>είχαν καταγγελθεί στην αστυνομία κατά την καταγραφή</i>	5 περιστατικά 3% του συνόλου <i>έχει κινηθεί η ποινική διαδικασία</i>	12 περιστατικά 8% του συνόλου <i>το θύμα δήλωσε κατά την καταγραφή ότι θα ήθελε να προβεί σε καταγγελία</i>	99 περιστατικά 63% του συνόλου <i>το θύμα δήλωσε ότι δεν επιθυμούσε να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες</i>
--	---	---	--

Β. Αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από την Πολιτεία

Το Δίκτυο επιδιώκει πάντα την καλύτερη δυνατή συνεργασία με τις αρμόδιες Αρχές για την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας και την υποστήριξη των θυμάτων. Άλλωστε, τόσο σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, όσο και σε εθνικό, η συνεργασία μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των αρμόδιων Αρχών έχει θεωρηθεί επιτυχής για το σύστημα καταπολέμησης της ρατσιστικής βίας. Στο εν λόγω πλαίσιο παρουσιάζονται παρακάτω τα δεδομένα των αρχών περί ρατσιστικού εγκλήματος με στόχο τη διευκόλυνση της κατανόησης του ρατσιστικού εγκλήματος στην Ελλάδα μέσω της συγκριτικής ανάλυσης των στοιχείων της ΕΛ.ΑΣ. και αυτών της κοινωνίας των πολιτών. Ωστόσο, γίνεται αντιληπτό ότι η διαδικασία αυτή θα διευκολυνθεί σημαντικά, εφόσον η Πολιτεία συστηματοποιήσει την παρακολούθηση των εν λόγω δεδομένων, στην πλήρη εξέλιξή τους, περιλαμβάνοντας στη σχετική ανάλυση δείκτες σημαντικούς για την αξιολόγηση της εφαρμογής του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου τόσο για την αναγνώριση του ρατσιστικού κινήτρου, όσο και για την πρόσβαση των θυμάτων σε πλαίσιο προστασίας και υποστήριξης. Η παρακολούθηση και στατιστική ανάλυση (ποιοτική και ποσοτική) των υποθέσεων που φτάνουν να είναι σε γνώση των αρχών δύναται να γίνει με σεβασμό στην ανεξαρτησία αυτών και στα προσωπικά δεδομένα των εμπλεκόμενων, και επιτρέπει με τρόπο φερέγγυο και συστηματικό τη χαρτογράφηση των εξελίξεων αλλά και των ελλείψεων σε ένα σύστημα υποστήριξης θυμάτων βίας. Η δημοσιοποίηση της εν λόγω ανάλυσης συμβάλλει καθοριστικά στην αντιμετώπιση της υπο-αναφορικότητας, δεδομένου ότι παρουσιάζει ένα σύστημα που λειτουργεί, αυτο-αξιολογείται και αυτο-βελτιώνεται με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των καταστατικών του στόχων.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία περιστατικών ρατσιστικής βίας που κοινοποιήθηκαν στο Δίκτυο από την Ελληνική Αστυνομία, κατά το έτος 2023, καταγράφηκαν από τις αρμόδιες Υπηρεσίες συνολικά τα εξής:

ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΤΩΝ	
ΠΟΛΙΤΕΣ	50
ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ	0
ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΔΡΑΣΤΕΣ	4
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ	24
ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	1
ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΔΡΑΣΤΕΣ	43
ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΔΡΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ	0
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ	122
ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ	43
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΕΙΣ	79
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ	122
ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	
ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ	71

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	27
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΩΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ	5
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	9
ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	8
ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΡΟΧΑΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ	2
ΣΥΝΟΛΟ	122

ΠΙΘΑΝΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΤΡΟ

ΕΘΝΙΚΗ Ή ΕΘΝΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ	66
ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ	2
ΧΡΩΜΑ	8
ΦΥΛΗ	7
ΘΡΗΣΚΕΙΑ	4
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ	26
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΦΥΛΟΥ	14
ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	4
ΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΟ/ΆΛΛΟ	1

ΘΥΜΑΤΑ ΑΝΑ ΦΥΛΟ

ΑΝΔΡΕΣ	87
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	41
NON BINARY	1
ΣΥΝΟΛΟ	129

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ

11414	ΣΥΝΟΛΟ 74
-------	---------------------

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΧΩΡΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ	7
ΑΤΤΙΚΗΣ	87
Β. ΑΙΓΑΙΟΥ	3
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	0
ΗΠΕΙΡΟΥ	1
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	0
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	15

ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	0
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	3
ΚΡΗΤΗΣ	2
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	2
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	0
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1
ΣΥΝΟΛΟ	122

ΑΔΙΚΗΜΑ

ΕΞΥΒΡΙΣΗ	47
ΑΠΕΙΛΗ	35
ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ	1
ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗ ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ	2
ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΒΛΑΒΕΣ	46
ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΑΔΥΝΑΜΩΝ ΑΤΟΜΩΝ	1
ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ	3
ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑΚΡΑΤΗΣΗ	1
Ν. ΠΕΡΙ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ	3
Ν. ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	1
Ν. ΠΕΡΙ ΟΠΛΩΝ	1
Ν. ΠΕΡΙ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	1
ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΒΙΑ	4
ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	1
ΚΛΟΠΗ	1
ΜΑΣΤΡΟΠΕΙΑ	1
ΔΙΕΓΕΡΣΗ ΣΕ ΔΙΑΠΡΑΞΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ (184 Π.Κ.)	1
ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΕΙΣ	1
ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ	1
ΒΙΑΣΜΟΣ	1
ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ	1
ΑΡΠΑΓΗ	1
ΔΙΑΤΑΡΑΞΗ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ	1
ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ	3
ΑΡΝΗΣΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	1
ΔΙΑΤΑΡΑΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	1
ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΜΝΗΜΗΣ ΝΕΚΡΟΥ	1
ΕΜΠΡΗΣΜΟΣ	1
ΔΙΑΤΑΡΑΞΗ ΕΙΡΗΝΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ	1

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

ΦΘΟΡΑ ΞΕΝΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	15
ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ	23
ΣΥΝΟΛΟ	202

ΘΥΜΑΤΑ ΑΝΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
ΕΛΛΑΔΑ	52
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	19
ΑΛΒΑΝΙΑ	16
ΣΙΕΡΑ ΛΕΟΝΕ	6
ΣΥΡΙΑ	11
ΣΟΥΔΑΝ	7
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	5
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1
ΙΡΑΝ	1
ΒΟΣΝΙΑ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	1
ΓΕΩΡΓΙΑ	1
ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1
ΚΟΝΓΚΟ	1
ΣΟΜΑΛΙΑ	1
ΝΙΓΗΡΙΑ	1
Η.Π.Α.	1
ΔΑΝΙΑ	1
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	1
ΙΝΔΙΑ	1
ΜΗ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ	1
ΣΥΝΟΛΟ	129

Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΣΡΜ) - Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού

Από την πρώτη στιγμή ίδρυσης του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και Μισαλλοδοξίας, το Δίκτυο συμμετέχει στις εργασίες του¹⁷ και επιδιώκει η συμμετοχή του να έχει παραγωγικό πρόσημο ως προς την προώθηση πολιτικών και δράσεων για την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας και την υποστήριξη και προστασία των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων. Ευρύτερα, το Δίκτυο από την ίδρυσή του, το 2011, παρακολουθεί συστηματικά και επί μακρόν, τα μέτρα που λαμβάνει η Πολιτεία για την πρόληψη και την αντιμετώπιση

17. Το Δίκτυο συμμετέχει στο ΕΣΡΜ με δύο εκπροσώπους και τους αναπληρωτές τους.

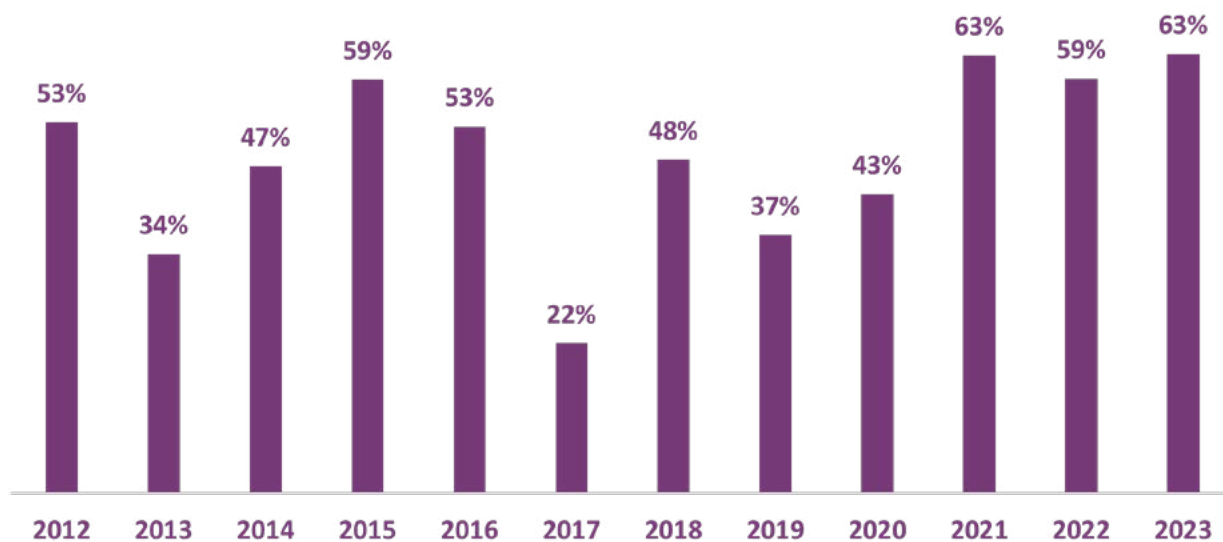
του ρατσισμού, της ρατσιστικής βίας και της μισαλλοδοξίας και αναγνωρίζει ότι η εύρυθμη λειτουργία του ΕΣΡΜ αποτελεί κομβικό πλαίσιο για το σχεδιασμό πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης του ρατσισμού. Για αυτό εκφράζει τη βαθύτατη ανησυχία του για το γεγονός ότι παραμένει ανενεργό για σχεδόν ένα έτος. Υπενθυμίζεται ότι το ΕΣΡΜ συνεδρίασε για τελευταία φορά τον Μάιο του 2023. Από τον Ιούνιο του 2023, η αρμοδιότητα της λειτουργίας του μεταφέρθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, στο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και έκτοτε δεν έχει συνεδριάσει με αποτέλεσμα η υλοποίηση των αρμοδιοτήτων του να εκκρεμεί¹⁸. Ήδη οι συντονιστές του Δικτύου, η Εθνική Επιτροπή για Δικαιώματα του Ανθρώπου και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, έχουν αναδείξει το εν λόγω ζήτημα και τη σχετική τους ανησυχία τόσο μέσω συναντήσεων όσο και με κοινή επιστολή προς τις αρμόδιες αρχές. Το Δίκτυο εφιστά την προσοχή στις αρμόδιες αρχές στο γεγονός ότι η σύσταση και λειτουργία του ΕΣΡΜ αποτελεί δομικό στοιχείο της συμμόρφωσης της Ελλάδας με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΑΔ), δεδομένου ότι οι ελληνικές αρχές έχουν επικαλεστεί τη σύσταση και λειτουργία του ΕΣΡΜ στην επικοινωνία τους με τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα, παρουσιάζοντάς το ως ένα από τα μέτρα που υιοθέτησε η ελληνική Πολιτεία για την εκτέλεση των αποφάσεων Sakir κατά Ελλάδα (Προσφυγή αριθ. 48475/09) και Gjikonđi και λοιπών κατά Ελλάδα (Προσφυγή αριθ. 17249/10).

Την ίδια στιγμή, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας έληξε με το πέρας του έτους 2023. Στο πλαίσιο εφαρμογής του εν λόγω σχεδίου το Δίκτυο καλωσόρισε την έκδοση Οδηγού για τα Δικαιώματα των Θυμάτων Ρατσιστικών Εγκλημάτων και υποστήριξε την προώθησή του σε στοχοποιούμενες κοινότητες, φορείς που υποστηρίζουν στοχοποιούμενες κοινότητες αλλά και κρατικούς λειτουργούς που έρχονται σε επαφή με μέλη των κοινοτήτων. Η ενημέρωση των θυμάτων σχετικά με τα δικαιώματά τους αποτελεί μία από τις βασικές παραμέτρους υλοποίησης του θεσμικού πλαισίου περί υποστήριξης των θυμάτων βίας. Ωστόσο, το Δίκτυο υπενθυμίζει πως η προώθηση του Οδηγού θα πρέπει να είναι μια συνεχής δράση και να αποτελεί τον προπομπό ενός ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού συστήματος υποστήριξης και προστασίας. Αποτελεί μείζονος σημασίας η ελληνική Πολιτεία να εστιάσει στην υλοποίηση πολιτικών και πλαισίων που προωθούν τη θυματοκεντρική προσέγγιση, όπως αυτή αναδεικνύεται στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο της χώρας (Ν. 4478/2017). Υπενθυμίζεται ότι ο εν λόγω νόμος αποτελεί ενσωμάτωση της Οδηγίας σχετικά με την υποστήριξη θυμάτων εγκλημάτων και η εφαρμογή του προϋποθέτει την ύπαρξη ενός αποτελεσματικού εθνικού συστήματος υποστήριξης θυμάτων εγκλημάτων ευρύτερα, αλλά και θυμάτων ιδιαίτερα ευάλωτων, όπως στις περιπτώσεις ρατσιστικής βίας, το οποίο θα εγγυάται την αξιολόγηση των ατομικών αναγκών των θυμάτων και την ανάλογη παραπομπή και διασύνδεσή τους στις σχετικές υποστηρικτικές υπηρεσίες.

18. Το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΣΡΜ) είναι συλλογικό, συμβουλευτικό-γνωμοδοτικό όργανο αρμόδιο για τον σχεδιασμό πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας, για την επίβλεψη της εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας, και για την παρακολούθηση της υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας.

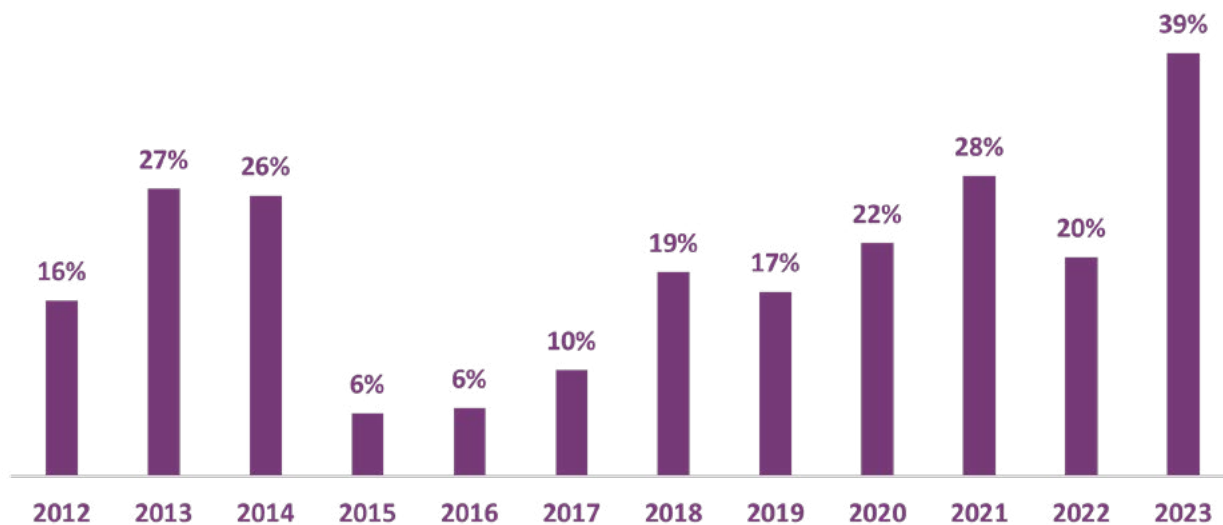
Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Διάγραμμα 4: Ποσοστό Περιστατικών χωρίς Καταγγελία επί του Συνόλου των Ετήσιων Περιστατικών

Η ύπαρξη συστήματος ενημέρωσης, υποστήριξης και προστασίας θυμάτων ρατσιστικής βίας αποτελεί τον κύριο παράγοντα αντιμετώπισης της υποναφορικότητας των περιστατικών ρατσιστικής βίας, διότι δημιουργεί ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο τα θύματα εμπιστεύονται τις αρχές και άρα νιώθουν ασφαλή να μιλήσουν για τη βία εις βάρος τους και να καταγγείλουν το περιστατικό. Με βάση τα στοιχεία του Δικτύου διαχρονικά μεγάλος αριθμός των θυμάτων δηλώνει ότι δεν επιθυμεί να προβεί σε επίσημη καταγγελία του περιστατικού ρατσιστικής βίας που βίωσε. Από την αντίστοιχη ανάλυση των μαρτυριών προκύπτει ότι βασική αιτία αποτελεί η απουσία εμπιστοσύνης προς τις αρχές για διερεύνηση ή/και προστασία των θυμάτων, ο φόβος των θυμάτων ότι θα βιώσουν ξανά βία ή διάκριση από τους εκπροσώπους των αρχών, η απουσία ενημέρωσης για τα δικαιώματα των θυμάτων, καθώς και η κανονικοποίηση της βίας. Το συγκεκριμένο εύρημα αναδεικνύει την ανάγκη προώθησης ολοκληρωμένων πολιτικών για την αποκατάσταση του τραύματος των θυμάτων - ανεξάρτητα από την καταγγελία του περιστατικού και την προστασία τους από την επαναθυματοποίηση - καθώς και παρεμβάσεων για την πρόληψη και αντιμετώπιση φαινομένων δευτερογενούς θυματοποίησης. Ενδεικτικό της βασιμότητας του φόβου των θυμάτων να αλληλεπιδράσουν με εκπροσώπους σωμάτων ασφαλείας για να προβούν σε καταγγελία του περιστατικού εις βάρος τους είναι το παρακάτω διάγραμμα που δείχνει από το 2012 έως και το 2023 το ποσοστό των καταγραφών ανά έτος για περιστατικά με θύτες ένστολους. Πρόκειται για σημαντικό μέρος των καταγραφών σε ετήσια βάση, ειδικά για τα έτη 2018 - 2023.

Διάγραμμα 5: Ποσοστό Περιστατικών με Ένστολους επί του Συνόλου των Ετήσιων Περιστατικών

Επιπλέον, το Δίκτυο υπενθυμίζει για μία ακόμη χρονιά την ανάγκη ύπαρξης πλαισίου προστασίας των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η απουσία του συντελεί στην στοχοποίησή τους η οποία πολλές φορές εκφράζεται με παρενοχλητικές έως και βίαιες συμπεριφορές, ειδικά σε πλαίσια που εντοπίζεται όξυνση της ρατσιστικής βίας. Τα προηγούμενα έτη το Δίκτυο διαπίστωσε την επέκταση της εν λόγω στοχοποίησης σε εκστρατείες δυσφήμισης ή σε ποινικοποίηση της δράσης υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πλαίσιο το οποίο έχει επίσης διαπιστωθεί από διεθνείς και ευρωπαϊκούς φορείς¹⁹. Η εν λόγω συνθήκη προκαλεί ανησυχία και προβληματισμό δεδομένου ότι επηρεάζει σημαντικά την ασφάλεια των υπερασπιστών αλλά και τη δράση τους στο πλαίσιο υποστήριξης, προώθησης και προστασίας των δικαιωμάτων των στοχοποιούμενων κοινοτήτων.

Τέλος, υπενθυμίζεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI), στα συμπεράσματά της για την εφαρμογή των συστάσεών της, το 2018, καθώς και στην Έκθεση της για την Ελλάδα το 2022, αποτίμησε θετικά τις προσπάθειες της Ελλάδας, μεταξύ άλλων, για την ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου και την ίδρυση του ΕΣΡΜ. Τέλος, τονίζεται ότι εντός του τρέχοντος έτους η Ελλάδα θα παρουσιάσει τα μέτρα για την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων ενώπιον της Επιτροπής του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (Νοέμβριος/Δεκέμβριος 2024). Επομένως, η διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του ΕΣΡΜ και η προώθηση μέτρων και δράσεων στην κατεύθυνση της δημιουργίας ενός αποτελεσματικού συστήματος υποστήριξης και προστασίας θυμάτων ρατσιστικής βίας μέσα στο 2024 είναι κομβικής σημασίας.

19. Ενδεικτικά: Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ για την κατάσταση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Mary Lawlor, [Προκαταρκτικές παρατηρήσεις και συστάσεις](#), Αθήνα, 22 Ιουνίου 2022

IV. Συστάσεις προς την Πολιτεία

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας απευθύνει τις ακόλουθες προτάσεις προς την ελληνική πολιτεία για την αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων και την υποστήριξη των θυμάτων ρατσιστικής βίας. Πολλές παραμένουν πάγιες συστάσεις από την αρχή λειτουργίας του Δικτύου, ενώ αρκετές προστίθενται με την ολοένα μεγαλύτερη εμπλοκή του Δικτύου στην πρόληψη και αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων.

Προς Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας

A. Συντονισμός ως προς την υποστήριξη και προστασία θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων

1. Άμεση ενεργοποίηση του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας.
2. Συντονισμός των αρμόδιων αρχών για την αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της ρατσιστικής βίας.
3. Δημιουργία αποτελεσματικού εθνικού μηχανισμού υποστήριξης και προστασίας θυμάτων ρατσιστικής βίας, με στόχο την αξιολόγηση των αναγκών των θυμάτων, την παραπομπή και διασύνδεσή τους με τις αναγκαίες υπηρεσίες ως προς την πρόσβαση στην καταγγελία, την επεξεργασία και αποκατάσταση του τραύματος (ανεξαρτήτου καταγγελίας ή μη) καθώς και την αποφυγή δευτερογενούς θυματοποίησης ή/και επαναθυματοποίησης (Ν. 4478/2017).
4. Κατάρτιση νέου Σχεδίου Δράσης κατά του Ρατσισμού, με βάση τα ευρήματα και τις διαπιστωμένες ελλείψεις του παρελθόντος σχεδίου δράσης (2020-2023).
5. Δημιουργία επιχειρησιακού σχεδίου και πρωτοκόλλου για τον συντονισμό των υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων ρατσιστικής βίας βάσει του Ν. 4478/2017 και δη ανήλικων θυμάτων, καθώς και για την προστασία τους από τη δευτερογενή θυματοποίηση ή την επαναθυματοποίηση.
6. Επανεκκίνηση των εργασιών της Ομάδας Εργασίας που δημιουργήθηκε κατόπιν της συμφωνίας με το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ (ODIHR - OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights) για τον συντονισμό των δράσεων για την αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων.

B. Παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών κατά του ρατσισμού, του συστήματος καταγραφής ρατσιστικών εγκλημάτων και υποστήριξης των θυμάτων ρατσιστικής βίας

1. Δημιουργία αποτελεσματικού μηχανισμού παρακολούθησης της πορείας των ρατσιστικών εγκλημάτων από την καταγγελία μέχρι το τελικό στάδιο έκβασης τους καθώς και της υποστήριξης που λαμβάνουν τα θύματα ρατσιστικής βίας, με σεβασμό στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.

2. Δημοσιοποίηση της ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης των στοιχείων που συλλέγουν οι αρμόδιες αρχές ως προς τα ρατσιστικά εγκλήματα και την πρόσβαση των θυμάτων ρατσιστικής βίας σε υποστηρικτικές υπηρεσίες.
3. Διερεύνηση της δυνατότητας αξιολόγησης από κοινού με την κοινωνία των πολιτών των στοιχείων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και την αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισής του, με σεβασμό στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

A. Διαχείριση του ρατσιστικού εγκλήματος

1. Ενίσχυση και κατάλληλη στελέχωση των Τμημάτων και Γραφείων Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας.
2. Συνεχής εκπαίδευση με συνδρομή από διεθνείς, ευρωπαϊκούς και εθνικούς οργανισμούς με εξειδίκευση και εμπειρία στην εκπαίδευση των σωμάτων ασφαλείας και οργάνων δικαιοσύνης, σταδιακά για το σύνολο των υπηρετούντων της ΕΛ.ΑΣ σχετικά με την έγκαιρη και αποτελεσματική διερεύνηση του ρατσιστικού κινήτρου καθώς και σχετικά με τους τρόπους αποφυγής συμπεριφορών που μπορεί να οδηγήσουν σε αναπαραγωγή των στερεοτύπων κατά την καθημερινή τους συναλλαγή με τους/τις ενδιαφερόμενους/ες.
3. Προστασία των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εγγύηση της ασφάλειας των εργαζομένων στον ανθρωπιστικό τομέα και των μελών της κοινωνίας των πολιτών.

B. Προστασία και υποστήριξη των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων

1. Διαρκής ενημέρωση όλων των αστυνομικών, κάθε βαθμίδας και ειδίκευσης, σχετικά με την υποχρέωση συνδρομής των θυμάτων, παρέμβασης για τη διάσωσή τους και μέριμνας για την ενημέρωσή τους και παραπομπή τους στις κατάλληλες υπηρεσίες.
2. Δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού ενημέρωσης, υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων ρατσιστικής βίας. Συμμετοχή της ΕΛ.ΑΣ, στον εν λόγω μηχανισμό με στόχο την έγκαιρη ενημέρωση των θυμάτων σχετικά με τη διαδικασία και τα δικαιώματά τους, τις παρεχόμενες υπηρεσίες καθώς και τη δυνατότητα αξιολόγησης αναγκών τους και την παραπομπή τους σε κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης (Ν. 4478/2017).
3. Συνεχής επικοινωνία και συνεργασία των αστυνομικών τμημάτων όλης της επικράτειας με κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς και μεταναστευτικές κοινότητες για την παροχή ιατρο-κοινωνικής βοήθειας, νομικής συνδρομής και διερμηνείας ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση του θύματος στην αστυνομία (Ν. 4478/2017).
4. Συνεχής εκπαίδευση με συνδρομή από διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς με εξειδίκευση και εμπειρία στην εκπαίδευση των σωμάτων ασφαλείας και οργάνων δικαιοσύνης, σταδιακά για το σύνολο των

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

υπηρετούντων της ΕΛ.ΑΣ, σχετικά με την παροχή πλαισίου προστασίας και υποστήριξης των θυμάτων.

5. Κατάλληλη και διευρυμένη ενημέρωση για την υποχρέωση απαγόρευσης επιστροφής αλλοδαπού που είναι θύμα ή ουσιώδης μάρτυρας εγκλήματος με ρατσιστικά χαρακτηριστικά ή ρητορικής του μίσους (ν. 927/1979) και που προσέρχεται προς υποβολή καταγγελίας ή αναφορά του περιστατικού στις αρμόδιες αστυνομικές Αρχές (άρθρο 41 του Ν. 3907/2011).
6. Επιτάχυνση της διαδικασίας ταυτοποίησης αλλοδαπού χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα ως θύματος ρατσιστικής βίας ή ουσιώδους μάρτυρα, προκειμένου να συντηρηθεί κατά το ελάχιστο δυνατό ο περιορισμός της ελευθερίας του.

Γ. Παρακολούθηση και αξιολόγηση του συστήματος καταγραφής ρατσιστικών εγκλημάτων

1. Συνεχής αξιολόγηση της ανταπόκρισης του σώματος ως προς την Εγκύκλιο «Η αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ξеноφοβίας και των διακρίσεων κατά την αστυνομική δράση» (8/11/2014).
2. Διερεύνηση της δυνατότητας αξιολόγησης από κοινού με την κοινωνία των πολιτών των στοιχείων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και την αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισής του, με σεβασμό στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.
3. Δημοσιοποίηση της ποιοτικής ανάλυσης των στοιχείων που συλλέγει και επεξεργάζεται η ΕΛ.ΑΣ. ως προς τα ρατσιστικά εγκλήματα.

Δ. Αντιμετώπιση της αστυνομικής βίας με ρατσιστικό κίνητρο

1. Πρόβλεψη ειδικής διαδικασίας και ανωνυμοποιημένη δημοσίευση των πορισμάτων των σχετικών πειθαρχικών επιτροπών ανά έτος στο πλαίσιο του πειθαρχικού ελέγχου εντός της ΕΛ.ΑΣ. για την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εξέταση αυθαιρεσιών με ρατσιστικό κίνητρο (συμπεριλαμβανομένης της δευτερογενούς θυματοποίησης). Αυτή η διαδικασία θα ενίσχυε την εμπιστοσύνη των στοχοποιούμενων κοινοτήτων στις Αρχές μέσω της ανάδειξης περιπτώσεων που σχετικές πειθαρχικές έρευνες κατέληξαν σε ευθύνη και τιμωρία του ένστολου δράστη εγκλήματος ρατσιστικής βίας.
2. Έκδοση ειδικής εγκυκλίου για την αξιοπρεπή μεταχείριση των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων προκειμένου οι αστυνομικοί να έχουν σαφείς οδηγίες και να αποφεύγεται η δευτερογενής θυματοποίηση.
3. Διεξαγωγή ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δημοσιοποίηση των σχετικών στοιχείων και αποτελεσμάτων, ιδίως της πορείας των καταγγελιών, προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω η διαφάνεια και η εμπιστοσύνη των θυμάτων στην ΕΛ.ΑΣ.

Προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και τις Εισαγγελικές και Δικαστικές αρχές

A. Διαχείριση του ρατσιστικού εγκλήματος

1. Διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του άρθρου 82Α ΠΚ για τα εγκλήματα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά ως γενικής επιβαρυντικής περίπτωσης όχι μόνο κατά την ακροαματική διαδικασία αλλά και κατά το στάδιο της προδικασίας.
2. Ενίσχυση και επέκταση του ορισμού Ειδικών Εισαγγελέων για το Ρατσιστικό Έγκλημα για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων.
3. Νομοθετική πρόβλεψη για την προστασία των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

B. Προστασία και υποστήριξη των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων

1. Σε συνεργασία με τις δικαστικές Αρχές, λήψη ειδικών μέτρων προστασίας και υποστήριξης των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων κατά τη προδικαστική και δικαστική διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες των θυμάτων (π.χ. πολλαπλή ευαλωτότητα/διατομεακή στοχοποίηση, επαναθυματοποίηση) καθώς και λήψη μέτρων προστασίας των θυμάτων από τη δευτερογενή θυματοποίηση κατά την ποινική διαδικασία.
2. Διασφάλιση πρόσβασης των θυμάτων σε απρόσκοπτη ενημέρωση κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας και σε όλα τα στάδια.
3. Διασφάλιση της άμεσης παραπομπής των ανήλικων θυμάτων στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση.
4. Ενδελεχής μελέτη και συζήτηση μεταξύ επιστημονικών και επαγγελματικών φορέων για τη διερεύνηση της προσαρμογής του θεσμού της αποκαταστατικής δικαιοσύνης στα ρατσιστικά εγκλήματα (άρθρο 63 Ν. 4478/2017).

Γ. Παρακολούθηση και αξιολόγηση του συστήματος καταγραφής ρατσιστικών εγκλημάτων

1. Δημοσιοποίηση των ποιοτικών και ποσοτικών τάσεων αναφορικά με τα περιστατικά ρατσιστικής βίας καθώς και την εξέλιξη των σχετικών περιστατικών σε επίπεδο εισαγγελικών Αρχών και δικαστηρίων, με σεβασμό στα προσωπικά δεδομένα και την ανεξαρτησία των δικαστικών αρχών.
2. Ενημέρωση και αξιολόγηση ως προς την υλοποίηση της Εγκυκλίου του Αρείου Πάγου για τη συλλογή στοιχείων και τη διαχείριση ρατσιστικών εγκλημάτων από τους Εισαγγελείς.

Προς το Υπουργείο Υγείας και τους Ιατρικούς Συλλόγους

1. Εξασφάλιση της ισότιμης και χωρίς διακρίσεις πρόσβασης στο σύστημα δημόσιας υγείας.
2. Συνεργασία με το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας καθώς και με το Υπουργείο Δικαιοσύνης για την εφαρμογή του Ν. 4478/2017 και τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού παραπομπής των θυμάτων ρατσιστικής βίας σε υπηρεσίες με βάση τις εξατομικευμένες ανάγκες τους.
3. Συνεχής και σταδιακή εκπαίδευση του συνόλου του προσωπικού των δομών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας υγείας (ιατρικό προσωπικό, νοσηλευτικό προσωπικό, κοινωνικές υπηρεσίες) στην αναγνώριση των περιστατικών ρατσιστικής βίας, στην ενημέρωση και υποστήριξη των θυμάτων ρατσιστικής βίας καθώς και στην αποφυγή δευτερογενούς θυματοποίησης (Ν. 4478/2017).
4. Σεβασμός της αρχής ως προς τη διενέργεια των ιατρικών εξετάσεων από άτομο του ίδιου φύλου και μετάθεση του βάρους επιλογής στο θύμα κατά το άρθρο 69 παρ. 1 δ) Ν. 4478/2017 μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις μη διαθεσιμότητας ιατρικού προσωπικού.
5. Ενημέρωση και επιμόρφωση του ιατρικού προσωπικού ως προς τους πολιτισμικούς παράγοντες της διαχείρισης θυμάτων ρατσιστικής βίας, αλλά και τις ειδικές περιστάσεις σε σχέση με θύματα ΛΟΑΤΚΙ+.
6. Επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση ειδικών ψυχικής υγείας σε ζητήματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού λόγω συνεχιζόμενων αναφορών για κακοποιητικές συμπεριφορές κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ανθρώπων, κατά παράβαση της Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης Νοσημάτων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας (ICD) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) και του Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου Ψυχικών Διαταραχών (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM) της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρίας (American Psychiatric Association, APA).

Προς το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

Ανάληψη περαιτέρω πρωτοβουλιών και μέτρων που μπορούν να συμβάλουν στην υποδοχή και ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών, στην προώθηση πρωτοβουλιών ειρηνικής συνύπαρξης μεταξύ τοπικών κοινοτήτων και προσφυγικών/μεταναστευτικών κοινοτήτων, και επομένως στην πρόληψη ή ελαχιστοποίηση των ξενοφοβικών εκδηλώσεων και ρατσιστικών συμπεριφορών. Τέτοια μέτρα, ενδεικτικά, είναι:

1. Προώθηση δράσεων για την αντιμετώπιση των διακρίσεων, της ρατσιστικής ρητορικής και του θεσμικού ρατσισμού εις βάρος προσφύγων, μεταναστών και αιτούντων άσυλο.
2. Προώθηση της δυνατότητας χορήγησης άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους στα θύματα ή μάρτυρες ρατσιστικής βίας μέσα από την ενημέρωση και τη συνεργασία με τις αστυνομικές αρχές. Δημοσίευση αναλυτικών στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη χορήγηση αυτών των τύπων αδειών διαμονής.
3. Αποτελεσματική καταγραφή και δίκαιη εξέταση των αιτημάτων ασύλου όλων των εθνικοτήτων, τηρώντας τις διεθνείς εγγυήσεις παροχής προστασίας.

4. Βελτίωση των συνθηκών υποδοχής και λήψη κατάλληλων μέτρων, ιδίως για τα ευάλωτα άτομα, καθώς και δημιουργία συνθηκών ουσιαστικής ασφάλειας, με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, σε όλους τους χώρους υποδοχής.
5. Διασφάλιση απρόσκοπτης άσκησης βασικών δικαιωμάτων, χωρίς διακρίσεις, από τον προσφυγικό και μεταναστευτικό πληθυσμό (εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική προστασία και στέγαση) σε συντονισμό με τα αρμόδια υπουργεία και αρχές.
6. Ολιστική αντιμετώπιση των ζητημάτων που συνδέονται με το μεταναστευτικό και προσφυγικό, με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό για όλη τη χώρα και στόχο την ομαλή ένταξη των προσφύγων και μεταναστών στην ελληνική κοινωνία.
7. Αποτελεσματική διερεύνηση των καταγγελιών για άτυπες αναγκαστικές επιστροφές και ενίσχυση του πλαισίου λειτουργίας του θεσμού του Υπεύθυνου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων με στόχο την αποτελεσματική εξέταση των παραβιάσεων σε τομείς υπό την ευθύνη του.

Προς το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

1. Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των παιδιών στη δημόσια εκπαίδευση, χωρίς διακρίσεις.
2. Ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου πρόληψης και καταπολέμησης της ενδοσχολικής ρατσιστικής, ομοφοβικής και τρανσφοβικής βίας με την ουσιαστική συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.
3. Προώθηση διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου με σκοπό την άρση στερεοτύπων και προκαταλήψεων.
4. Εκπόνηση εύληπτου οδηγού για τη σχολική κοινότητα σχετικά με την κατανόηση και τη διαχείριση περιστατικών βίας με ρατσιστικό κίνητρο, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στους εν λόγω άξονες καθώς και διασύνδεση της σχολικής κοινότητας με έμπειρους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι υλοποιούν ειδικά προγράμματα.
5. Ένταξη μαθήματος σεξουαλικής αγωγής στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με σκοπό την άρση στερεοτύπων και προκαταλήψεων σχετικά με την ταυτότητα φύλου και τον σεξουαλικό προσανατολισμό και τη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού και ασφαλούς σχολικού περιβάλλοντος.

Προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης

1. Εντατικοποίηση συνεργασιών και συντονισμού του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης με την Επιθεώρηση Εργασίας, η οποία λειτουργεί ως Ανεξάρτητη Αρχή, αλλά και συναρμόδιων Υπουργείων στο πεδίο της εργασίας όπως το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, με στόχο την ολοκληρωμένη και

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

αποτελεσματική παρέμβαση για την προστασία των θυμάτων ρατσιστικής βίας με θύτες εργοδότες.

2. Ενημέρωση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για την άμεση συνδρομή, ενημέρωση, υποστήριξη και προστασία των θυμάτων καθώς και τον ενδελεχή έλεγχο εργασιακών συνθηκών σε ανάλογες περιπτώσεις.
3. Ενίσχυση των δράσεων προώθησης της ισότητας σε άξονες όπως η εκπαίδευση, η απασχόληση, η υγεία και η πρόνοια, καθώς και καταπολέμηση της έμφυλης βίας, με βάση τη διαπίστωση ότι οι έμφυλες διακρίσεις καθώς και η έμφυλη βία σε πολλές περιστάσεις συνδυάζεται και με ρατσιστικά κίνητρα στο χώρο εργασίας.

Προς το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

1. Εκπόνηση οδηγού για τους εργαζομένους στα ΜΜΜ (συμπεριλαμβανομένων των ΚΤΕΛ) για την κατανόηση των υποχρεώσεων σεβασμού κάθε επιβάτη ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου.
2. Πρόβλεψη ειδικών σχετικών ρητρών στις συμβάσεις παραχώρησης δρομολογίων.
3. Διερεύνηση των περιστατικών στα οποία εμπλέκονται υπάλληλοι.
4. Πρόβλεψη αναλογικών πειθαρχικών ποινών για παράβαση της υποχρέωσης σεβασμού κάθε επιβάτη ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου.

Προς τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης

1. Επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση διοικήσεων και δημοσιογράφων, συντακτών και παρουσιαστών ηλεκτρονικών, έντυπων και τηλεοπτικών ΜΜΕ, αναφορικά με την ειδησεογραφική κάλυψη εγκλημάτων μίσους, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον τερματισμό της (ανα)παραγωγής αρνητικών στερεοτύπων για συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, μέσω της διοργάνωσης ειδικών εκπαιδευτικών εκδηλώσεων και της έκδοσης κατευθυντήριων οδηγιών.
2. Ως προς τη λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ), αποτελεσματική ενίσχυση των μηχανισμών εντοπισμού περιπτώσεων παραγωγής ή αναπαραγωγής ρατσιστικού λόγου από τα ΜΜΕ, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει σε εκδήλωση ρατσιστικών περιστατικών, καθώς και επιβολής σχετικών κυρώσεων.

Το Δίκτυο επισημαίνει ότι οι παραπάνω προτάσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων και την υποστήριξη και προστασία των θυμάτων ρατσιστικής βίας πρέπει να συνδυαστούν με ενδελεχή παρατήρηση και μελέτη των εκδηλώσεων ρατσισμού στην Ελλάδα, με ιδιαίτερη προσοχή στις εκ-

φάνσεις του ρατσισμού που διαπιστώνονται εντός κρατικού πλαισίου, καθώς και με πολιτικές βελτίωσης του κλίματος ασφάλειας και τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τέλος, το Δίκτυο καλεί τους εκπροσώπους της Πολιτείας, της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και τους εκπροσώπους των ΜΜΕ να απόσχουν από τη ρατσιστική ρητορική που κανονικοποιεί και ενθαρρύνει ρατσιστικές αντιδράσεις ενώ πλήττει την κοινωνική ειρήνη και συνοχή.

V. Ταυτότητα και Λειτουργία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Οι κανόνες λειτουργίας του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας παρατίθενται παρακάτω αναλυτικά προκειμένου να ενισχυθεί η ενημέρωση και η διαφάνεια ως προς τη δράση του, καθώς και η ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού ως προς τα αποτελέσματά του.

A. Ιστορικό Πλαίσιο

Η πρωτοβουλία για τη δημιουργία του Δικτύου προωθήθηκε στα μέσα του έτους 2011 από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR) σε συνέχεια δύο σημαντικών διαπιστώσεων κατά την περίοδο εκείνη: α) της απουσίας επίσημου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής της ρατσιστικής βίας και β) της ανάγκης διασύνδεσης των φορέων, οι οποίοι κατέγραφαν με δική τους πρωτοβουλία τα περιστατικά ρατσιστικής βίας σε βάρος προσώπων τα οποία προσέρχονταν στις υπηρεσίες τους. Έκτοτε έχουν υπάρξει πολλές βελτιώσεις στην κατεύθυνση αυτή, όπως η δημιουργία κρατικού συστήματος καταγραφής της ρατσιστικής βίας²⁰, ωστόσο η καταγραφή σχετικών περιστατικών από το Δίκτυο συνεχίζει να κρίνεται απαραίτητη καθώς τα στοιχεία είναι συμπληρωματικά της επίσημης καταγραφής. Επισημαίνεται, επίσης, ότι τα στοιχεία του Δικτύου αποτελούν την «κορυφή του παγόβουνου». Παρ' όλα αυτά, τα στοιχεία του αποτυπώνουν μία σαφή εικόνα των ποσοτικών και ποιοτικών τάσεων της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα.

B. Ταυτότητα του Δικτύου

Το Δίκτυο απαρτίζουν φορείς, οι οποίοι προσφέρουν ιατρικές, κοινωνικές, νομικές υπηρεσίες ή/ και έρχονται σε άμεση επαφή με τα θύματα ρατσιστικής βίας ή θύματα άλλων βίαιων επιθέσεων που υποκινούνται από μίσος ή προκαταλήψεις και τέλος, οργανώσεις που έχουν δημιουργηθεί από τις ίδιες τις ομάδες που συνήθως γίνονται στόχος ρατσιστικής βίας. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο Δίκτυο αποτελεί ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα, την πολυπολιτισμικότητα και την ανεξίτηλη καθώς και

20. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από την Πολιτεία, βλ. σελίδα 27.

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

η δράση για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας. Εκτός από τους συντονιστές, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στο Δίκτυο συμμετέχουν 55 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και φορείς της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και ως παρατηρητές, ο Συνήγορος του Πολίτη και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων. Οι συμμετέχοντες φορείς αναγνωρίζουν και επιδιώκουν ως κοινό στόχο την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας καθώς και όλων των πράξεων που τελούνται από μίσος προκαλούμενο λόγω της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών, της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου, των χαρακτηριστικών φύλου και της αναπηρίας.

Για τους σκοπούς του Δικτύου, περιστατικά ρατσιστικής βίας θεωρούνται εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές εις βάρος ατόμων, τα οποία στοχοποιούνται λόγω εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, χρώματος, θρησκευτικής προέλευσης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, χαρακτηριστικών φύλου ή αναπηρίας. Καταγράφονται επίσης εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές σε βάρος των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή όσων ατόμων προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και στοχοποιούνται λόγω αυτής τους της ιδιότητας.

Στο πλαίσιο επιδίωξης του κοινού σκοπού, το Δίκτυο: α) διατυπώνει συστάσεις προς τις ελληνικές Αρχές σύμφωνα με την ελληνική και διεθνή νομοθεσία προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, β) προωθεί την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σχετικά με την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας, γ) διαβουλεύεται με τις αρμόδιες Αρχές και άλλους σχετικούς φορείς ως προς ειδικά ζητήματα σχετικά με τη ρατσιστική βία, δ) ενισχύει τη συνεργασία με άλλους φορείς, οι οποίοι επιδιώκουν την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας, ε) οργανώνει και συμμετέχει σε εκπαιδευτικά προγράμματα της κοινωνίας των πολιτών αλλά και αρμόδιων θεσμικών φορέων για ζητήματα σχετικά με την αναγνώριση, την καταγραφή και την αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους. Στο εν λόγω πλαίσιο, το Δίκτυο ανταποκρίθηκε σε αιτήματα παροχής στοιχείων από ερευνητές, δημοσιογράφους και φοιτητές. Επιπλέον, συνέβαλε στη διάδοση της νομοθεσίας κατά του ρατσισμού και του ρατσιστικού εγκλήματος μέσω της συμμετοχής του σε σεμινάρια, εκπαιδεύσεις και δημόσιες συζητήσεις. Επίσης, το Δίκτυο συμμετείχε σε εκπαιδεύσεις υπαλλήλων που στελεχώνουν τις υπηρεσίες υποδοχής αιτούντων άσυλο, δημοτικούς υπαλλήλους που έρχονται σε επαφή με στοχοποιούμενες κοινότητες ή/και θύματα βίας καθώς και υπαλλήλους σωμάτων ασφαλείας με στόχο την κατανόηση του φαινομένου της ρατσιστικής βίας καθώς και των δικαιωμάτων των θυμάτων ρατσιστικής βίας. Παράλληλα, για το 2023, το Δίκτυο, έχοντας αναγνωριστεί ως καλή πρακτική για την καταγραφή της ρατσιστικής βίας και την υποστήριξη θυμάτων, κλήθηκε, τόσο από εθνικούς όσο και από ευρωπαϊκούς φορείς, να παρουσιάσει τη μεθοδολογία του και τα ευρήματά του.

Γ. Μεθοδολογία

Από την ίδρυσή του, το Δίκτυο παραμένει μία συλλογική πρωτοβουλία με κοινούς κανόνες λειτουργίας και κοινούς στόχους, ενώ οι επιμέρους δράσεις των μελών του λειτουργούν συμπληρωματικά και αμφίδρομα ενδυναμωτικά. Εξαρχής, το Δίκτυο ακολουθεί μία αυστηρή μεθοδολογία, η οποία επιβάλλει την καταγραφή ενός περιστατικού αποκλειστικά μέσω της συνέντευξης με τα θύματα. Επομένως, σημαντικός παράγοντας

του αριθμού των καταγραφών αποτελεί η προθυμία του θύματος να καταγράψει την εμπειρία του. Όλοι οι φορείς που συμμετέχουν στο Δίκτυο έχουν αποδεχτεί μία συμφωνία συνεργασίας, στην οποία ορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμμετεχόντων και έχουν υιοθετήσει την κοινή φόρμα καταγραφής του Δικτύου. Οι καταγραφείς κάθε φορέα, είτε πρόκειται για κοινωνικούς, νομικούς ή άλλους επιστήμονες, επαγγελματίες ή εθελοντές, ορίζονται από τον φορέα και εκπαιδεύονται από το Δίκτυο. Οι καταγραφείς είναι επώνυμοι και φέρουν την ευθύνη της καταγραφής τους. Η συμπλήρωση της φόρμας καταγραφής βασίζεται στη μαρτυρία του θύματος, είναι ανώνυμη και χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο από το Δίκτυο με σκοπό την καταπολέμηση του ρατσισμού και των εγκλημάτων μίσους.

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

 www.rvrn.org

 [@rvrn.org](https://www.facebook.com/rvrn.org)

 racistviolence@nchr.gr